

Opiskelijoiden kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan– Kyselytutkimus HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun ensimmäisen vuoden opiskelijoille

Mimmi Ylppö

Opinnäytetyö

Liiketalouden koulutusohjelma

2014

Tekijä tai tekijät Mimmi Ylppö	Ryhmätunnus tai aloitusvuosi HELIKVA11
Raportin nimi Opiskelijoiden kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan— Kyselytutkimus HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun ensimmäisen vuoden opiskelijoille	Sivu- ja liitesivumäärä 53 + 14
Opettajat tai ohjaajat Tarja Römer-Paakkanen	
<p>Lähi vuosien aikana eläkkeelle jää suuria ikäluokkia, joiden joukossa on kymmeniä tuhansia yrittäjiä. Mikäli tilalle ei löydy uusia yrittäjiä on sillä vaikutuksia muun muassa työpaikkoihin sekä valtion saamiin verorahoihin, joilla on puolestaan omia seurauksia. Korvaavien yrittäjien löytäminen ja kouluttaminen on ajankohtaista.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun (HAAGA-HELIA) aloittavien opiskelijoiden kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaan. Mahdollisesti tutkimuksen myötä pystytään löytämään opiskelijoita, jotka ovat kiinnostuneita yrittäjyydestä. Erityisesti keskitytään, miten lähipiirin yrittäjyys vaikuttaa opiskelijan asenteisiin yrittäjyydestä.</p> <p>Opinnäytetyö on toteutettu toimeksiantona HAAGA-HELIALle. Kyselylomake, jota muutkin ammattikorkeakoulut ovat käyttäneet, on tehty Webropolilla ja analysoinnissa on käytetty apuna SPSS-ohjelmaa. Kysely tehtiin helmikuussa 2013, syksyllä 2012 ja alkuvuodesta 2013 aloittaneille opiskelijoille.</p> <p>Tutkimukseen vastasi 126 opiskelijaa (7 %). Vaikka lähipiirissä olisikin yrittäjiä, ei opiskelijoilla ole aikomusta ryhtyä yrittäjäksi omistajanvaihdoksen tai oman yrityksen perustamisen myötä. Itse yrittäjyyttä kuitenkin arvostetaan.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan arvioida, että opiskelijat eivät ole kovinkaan kiinnostuneita yrittäjyydestä aloittaessaan ammattikorkeakoulu opinnot. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää suunniteltaessa HAAGA-HELIAN yrittäjyysopintoja ja niistä tiedottamista. Tulosten perusteella voidaan sanoa, että on erittäin tärkeää tavoittaa yrittäjyydestä kiinnostuneet opiskelijat heti opintojen alussa ja erityisen tärkeää on tuoda esiin yrittäjyys kaikille, jotta kiinnostus voidaan herättää opintojen aikana.</p>	
Asiasanat yrittäjyys, yrittäjyyskasvatus, yrittäjät	

Bachelor of Business Administration

Authors Mimmi Ylppö	Group or year of entry HELIKVA11
The title of thesis STUDENTS' INTEREST IN ENTREPRENEURSHIP— A SURVEY FOR FIRST YEAR STUDENTS AT HAAGA-HELIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	Number of report pages and attachment pages 53 + 14
Advisor(s) Tarja Römer-Paakkanen	
<p>In the next few years baby boom generation that includes tens of thousands entrepreneurs is going to retire. Unless new entrepreneurs can be found to replace the retired baby boomers, it will have a huge impact for example on jobs and on the tax income that the government collects, which in turn will have other consequences. It is vital to find and train new entrepreneurs to take the place of retired generation.</p> <p>The aim of this thesis was to study the interest in entrepreneurship among the first year students at HAAGA-HELIA UAS (HAAGA-HELIA). Possibly with this research we are able to find students who are attracted by entrepreneurship. The focus is on how the business background of the family is affecting students' attitudes to entrepreneurship.</p> <p>This thesis is executed as an assignment to HAAGA-HELIA. The questionnaire that has been also used by other Universities of Applied Sciences, was made by Webropol and SPSS-program was applied to analysis. The inquiry was made in February 2013 and it was send to students who have started their studies in the autumn 2012 or at the beginning of 2013.</p> <p>126 (7%) students answered to the inquiry. The study showed that even though students had business family background, the students did not aspire becoming entrepreneurs by either taking over a family business or by starting up own companies. Entrepreneurship was, however, appreciated.</p> <p>According to finding of the study it can be concluded that the students are not very interested in entrepreneurship when starting the studies. The results of the study can be used for planning the entrepreneurial studies as well as informing the students about them at HAAGA-HELIA. The results indicate that it is very essential to reach at the beginning of the studies those students that are keen on undertaking entrepreneurial careers. It is especially important to make entrepreneurship visible to all students in order that the interest can be aroused during the studies.</p>	
Key words entrepreneurship, education of entrepreneurship, entrepreneurs	

Sisällys

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen tavoite	2
1.2 Tutkimuksen rakenne	3
2 Yrittäjyys.....	4
2.1 Yritystoiminta ja yrittäjyys Suomessa.....	6
2.2 Yrittäjän ominaisuudet.....	9
2.3 Perheyrittäjyys	11
2.4 Yrittäjyyskasvatus	14
2.5 Yrittäjyys HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa.....	18
3 Tutkimusmenetelmä	22
3.1 Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä.....	22
3.2 Kvantitatiivisen tutkimustyön toteutus ja analysointimenetelmät	23
4 Kyselytutkimuksen tulokset	25
4.1 Vastaajien näkemykset yrittäjyydestä	25
4.2 Vastanneiden demografiset tekijät ja yrittäjähenkiset opiskelijat	29
4.3 Yrittäjähenkisten vastaajien toimipiste ja koulutusala	35
4.4 Lähipiiriin vaikutus vastaajien yrittäjäsuauntautuneisuuteen	37
4.5 Vastaajien odotukset yrittäjyyden opintoihin ja kiinnostus yhteistyöhön HAAGA-HELIAN kanssa	40
5 Pohdinta	43
Lähteet.....	48
Liitteet.....	54
Liite 1. Kyselylomakkeen saatekirje	54
Liite 2. Kyselylomake.....	55
Liite 3. Vastaajien jakautuminen toimipisteen ja koulutusohjelman mukaan.....	64
Liite 4. Yrittäjyyteen liitettäviä asioita	65

1 Johdanto

Opinnäytetyö käsittelee yrittäjyyttä tuoden esiin yrittäjyyskasvatuksen ja perheyrittäjyyden näkökulman. Toteutetun tutkimuksen tavoitteena on löytää HAAGA-HELIAN ensimmäisen vuoden opiskelijoista yrittäjyydestä kiinnostuneet, jotta oppilaat voidaan tutustuttaa yrittäjyysopintoihin jo opiskelun alkuvaiheessa. Ammattikorkeakoulujen (AMK) rooli yrittäjyyden edistäjänä ja tukijana on tärkeä, erityisesti suurien ikäluokkien jäädessä lähivuosina eläkkeelle. Eläkkeelle jäävien joukossa on huomattava määrä yrittäjiä, joiden yrityksille tarvitaan jatkajia. Tilannetta havainnollistaa Suomen Yrittäjien ja Finnveran vuonna 2012 toteuttama kysely, jonka vastaajista 51 prosenttia kertoi omistajan- tai sukupolvenvaihdoksen olevan odotettavissa vuosien 2015–2020 aikana. Merkittävää on, että jopa 40 prosenttia suunnitteli luopuvansa yritystoiminnan päävastuusta seuraavien kahden ja puolen vuoden aikana. (Suomen Yrittäjät 2013, 29.) Kun otetaan huomioon, että yrityksiä oli vuonna 2011 reilu 320 000 ja näistä lähes kaikki olivat pieniä ja keskisuuria yrityksiä (PK-yrityksiä), on selvää, että jatkajia tarvitaan. Mikäli jatkajia ei löydy, on tällä muiden haitallisten vaikutusten lisäksi vaikutusta myös työpaikkojen tarjontaan. Yritykset ovat merkittävä työllistäjä ja ne työllistivätkin lähes 1,5 miljoonaa henkilöä vuonna 2011 (Tilastokeskus 2012, 1-2).

Huolta yritysten jatkajien ja uusien yritysten perustajien löytymisestä lisää ihmisten vähäinen kiinnostus tai innokkuus yrittäjyyttä kohtaan. Kun tarkastellaan yrittäjien ikäjakamaa, huomataan, että nuoria yrittäjiä on huomattavasti vähemmän kuin vanhempia yrittäjiä. Yrittäjiä oli vuonna 2011 noin 255 000, mikäli huomioon ei oteta alkutuotannossa työskenteleviä yrittäjiä. Samana vuonna yrittäjistä runsas 75 000 eli jopa yli 30 prosenttia oli 55–74-vuotiaita. Verrattaessa 15–34-vuotiaisiin, joita oli vain 18 prosenttia, on aiheellista pohtia, miten kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaan voitaisiin lisätä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 118, 123.) Mikäli uusien ikäluokkien innostusta ryhtyä yrittäjäksi ei saada lisättyä, on melko selvää, että yrittäjiä ja yrityksiä tulee tulevaisuudessa olemaan aikaisempaa vähemmän. Vähenevään tulevat juuri PK-yritykset ja suuremmat yritykset tulevat kasvattamaan markkinaosuuksiaan, jolloin tarjonnan monipuolisuus ja kilpailu saattavat vähentyä.

On siis selvää, että ikääntyvien yrittäjien tilalle tarvitaan pikaisesti uusia yrittäjiä. On ajankohtaista tutkia, miten nuoret suhtautuvat yrittäjyyteen ja millä nuorten kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaan voitaisiin lisätä. Römer-Paakkasta (2004, 18) lainaten ”Kansalaiselle eli yksilölliselle ihmiselle ei riitä yrittäjäksi ryhtymisen perusteluksi ja motiiviksi se, että kansantaloutemme tarvitsee nopeasti lisää uusia yrittäjiä.” Nuorten asenteet muodostuvat monessa eri ympäristössä ja oppilaitosten tulisi osaltaan tukea positiivista kasvutusta yrittäjyyteen ja yritteliäisyyteen. Muutokset asenteissa eivät tapahdu nopeasti, joten keinot yrittäjyyskiinnostuksen herättämiseen tulisi selvittää ja ottaa käyttöä mahdollisimman pian.

1.1 Tutkimuksen tavoite

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia HAAGA-HELIA:n uusien opiskelijoiden näkemyksiä yrittäjyydestä, perheyrittäjyydestä sekä oman työpaikan tai perheyrittäjäyksen yhteistyömahdollisuuksista HAAGA-HELIA:n kanssa. Tarkastelussa on lähipiirin yrittäjyys-suuntautuneisuus ja kuinka se mahdollisesti vaikuttaa vastaajan näkemyksiin yrittäjyydestä. Tutkimuksella pyritään myös löytämään yrittäjähenkiset opiskelijat, jotta kiinnostuneille osattaisiin tarjota yrittäjyyden opintoja ja tukea oman yrityksen perustamiseen. Lisäksi tavoitteena on pohtia, onko HAAGA-HELIA:n tuki yrittäjyyteen riittävä vai olisiko keinoja, joilla sitä voitaisiin parantaa. Tutkimuksen avulla on mahdollista löytää myös keinoja, joilla yrittäjyysinnostusta voitaisiin herättää niillä opiskelijoilla, kenellä sitä ei tällä hetkellä ole.

Opinnäytetyö on toteutettu toimeksiantona HAAGA-HELIALle antamaan näkemyksiä yrittäjyysopetuksen kehittämistyöhön. Kyselytutkimus on toteutettu helmi- ja maaliskuun 2013 aikana. Kyseessä on kvantitatiivinen tutkimus, joka on toteutettu Webropolilla. Kyselylomake on muidenkin ammattikorkeakoulujen käytössä, mutta kyselyä on muokattu HAAGA-HELIA:n tarpeisiin ottaen mukaan perheyrittäjyyden näkökulma. Analysoinnissa on käytetty apuna SPSS-ohjelmaa. Kyselylomake on lähetetty sähköpostitse HAAGA-HELIA:ssa syksyllä 2012 ja keväällä 2013 aloittaneille opiskelijoille. Analysointi ja opinnäytetyön teoriarunko on tehty huhti- ja joulukuun 2013 aikana.

Tutkimuksen pääongelma: Miten löytää HAAGA-HELIAN aloittavista opiskelijoista yrittäjyydestä kiinnostuneet ja miten vastata heidän odotuksiinsa yrittäjyysopintoja kohtaan?

Alaongelma 1: Miten HAAGA-HELIAN ensimmäisen vuoden opiskelijat näkevät ja määrittelevät yrittäjyyden?

Alaongelma 2: Kuinka paljon vastanneissa opiskelijoissa on yrittäjähenkisiä (kiinnostuneita yrittäjyydestä) ja millaisia he ovat demografisilta taustoiltaan?

Alaongelma 3: Missä ja mitä yrittäjyydestä kiinnostuneet kyselyyn vastanneet opiskelijat opiskelevat?

Alaongelma 4: Millainen on lähipiirin vaikutus vastaajien yrittäjyysasuuntuneisuuteen?

Alaongelma 5: Millaisia odotuksia ensimmäisen vuoden opiskelijoilla on yrittäjyyden opintoihin ja minkälaista yhteistyötä he toivovat HAAGA-HELIALta?

1.2 Tutkimuksen rakenne

Opinnäytetyön teoriatausta rakentuu yrittäjyyden peruskäsitteistä. Ympäristön ja tilanteen hahmottamiseksi esitellään yrittäjyyttä ja yritystoimintaa Suomessa. Tähän kuuluu myös perheyrittäjyys, joka on tutkimuksessa erityisenä mielenkiinnon kohteena. Lisäksi teoriaosuudessa tarkastellaan yleisesti yrittäjään liitettäviä piirteitä ja erotellaan ulkoinen ja sisäinen yrittäjä toisistaan. Tutkimustyön tulosten on tarkoitus palvella toimeksiantajaa mahdollisimman hyvin, joten taustaksi avataan myös yrittäjyyskasvatusta Suomessa. Lisäksi työssä esitellään tarkemmin toimeksiantaja sekä valittu kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä. Tämän jälkeen esitellään tutkimustulokset käyttäen apuna taulukoita ja kuvioita. Opinnäytetyön viimeinen kappale kokoaa teorian ja tutkimustulokset yhteen sekä tuo esille tutkimuksen tärkeimmät tulokset. Lähteinä on käytetty alan kirjallisuutta.

2 Yrittäjyys

Yrittäjyyden käsitteen merkityksissä on pieniä eroja riippuen kielestä ja aikakaudesta, milloin sitä tarkastellaan. Pääosin yrittäjyys viittaa jonkin tekemiseen, eteenpäin menemiseen ja aloitteen ottamiseen. Hiljalleen yrittäjyyteen alettiin liittää myös henkilö, joka suoritti tehtäviä omalla riskillä tietämättä lopputuloksesta. (Kyrö 1998, 32–33.) Yrittäjyyden käsite on luonnollisesti kehittynyt vuosisatojen aikana ja nykyisin yrittäjän määritelmä jaetaan useampaan kategoriaan.

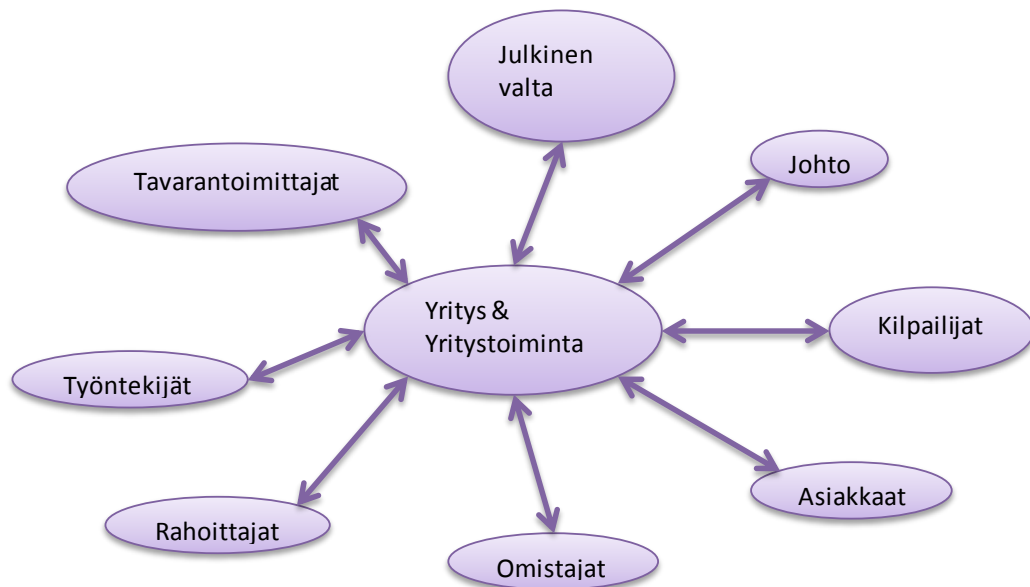
Yrittäjyys on muutakin kuin perinteisesti ajateltu omistajayrittäjyys, se on tapa ajatella, toimia ja suhtautua työn tekemiseen. Yrittäjyys voidaan jakaa erilaisiin kategorioihin, jotka kuvaavat yrittäjyyden ilmentymiä. Kategorioita ovat muun muassa sisäinen, ulkoinen ja omaehtoinen yrittäjyys. Sisäinen yrittäjä työskentelee toisen palveluksessa, mutta tavoitteet ovat samat kuin omistajayrittäjällä, lisätä innovatiivisuutta ja tuottavuutta yrityksessä. Pystytään näkemään mahdollisuuksia ja halutaan ottaa riskejä. (Koiranen 1993, 62–63.) Ulkoinen yrittäjyys on muutoin samanlaista, paitsi yrittäjä toimii omistajayrittäjänä ja toiminta edellyttää johtamista (Koiranen 1993, 11 ja 62). Voidaan puhua myös omaehtoisesta yrittäjyydestä, joka tarkoittaa aktiivista kansalaisuutta ja kuluttajuutta. Omaehtoinen yrittäjä joutuu itse huolehtimaan itsestään ja kehittämään itseään niin sosiaalisessa- kuin työelämässä. (Kyrö 1998, 118.)

Kyselytutkimuksen kysymykset painottuivat ulkoiseen yrittäjyyteen. Yrittäjyyskasvatusta tarkastellaan kuitenkin myös sisäisen yrittäjyyden näkökulmasta. Nykymaailma ja tulevaisuus vaativat yrittäjämäistä toimintaa kaikilta huolimatta siitä, missä roolissa toimitaan (Ristimäki 2004, 9). Oppilaitosten tulee kehittyä maailman mukana, joten on aiheellista tarkastella yrittäjyyskasvatusta myös sisäisen yrittäjyyden näkökulmasta. Ajan myötä myönteinen yritteliäisyys kouluissa voi myös mahdollisesti lisätä kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaan kun sitä ei koeta enää niin uutena ja erilaisena tapana toimia.

Saadakseen kuvan yrittäjyyden monimuotoisuudesta, joka mahdollisesti vaikeuttaa myös käsitteen määrittelyä, on syytä tarkastella yrittäjyyteen liitettäviä osa-alueita. Menestyäkseen yrittäjän tulee hallita eri osa-alueet ja tuntea toimintaympäristönsä, johon kuuluu lukuisia eri toimijoita kuten kilpailijat ja asiakkaat. Pelkkä oman toiminnan tunteminen ei riitä, vaan on tiedettävä millä erottua kilpailijoista. Usein yritystoimintaan tarvitaan myös ulkopuolista rahoitusta, jolloin liiketoiminnan tulee olla hyvin suunnitel-

tua ja uskottavaa, jotta rahoittajat kiinnostuvat siitä. Sidosryhmiin kuuluvat myös mahdolliset tavarantoimittajat ja julkinen valta muun muassa lainsäädännön ja verotuksen muodossa. Näiden erilaisten sidosryhmien kanssa toimiminen vaatii organisointi kykyä sekä ulospäin suuntautuvaa luonnetta. Kuvio 1 kuvaa yrittäjyyteen ja yritystoimintaan liitettäviä erilaisia sidosryhmiä. Yritystoiminnasta riippuen osa sidosryhmistä voi puuttua kokonaan tai toisilla voi olla suurempi vaikutus yritykseen kuin toisella. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Yrittäjyyteen ja yritykseen liittyvät sidosryhmät (Ristimäki 2004, 32)

Kuten edellä todettiin, yrittäjyyden määritelmät vaihtelevat. Tämä vaikeuttaa yrittäjyyden ja yritysten tutkimista. Pelkästään yritysten jako pieniin, keskisuuriin ja suuriin yrityksiin vaihtelee (Tilastokeskus 2012, 5). Yrittäjyysmääritelmän ulkopuolelle jäävät muun muassa henkilöt, jotka eivät omista osakeyhtiöstä yksin tai perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia. Yrittäjän eläkevakuutus kuitenkin kattaa yrittäjät, jotka omistavat yrityksestä yli 30 prosenttia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 119.) Eniten yrittäjyyteen liittyvien käsitteiden määrittelyongelmat vaikuttavat, kun tarkastellaan akateemisesti koulutettuja yrittäjiä ja heidän koulutustaustojaan (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 126). Edellä mainitut on hyvä muistaa kun tutkimuksen edetessä esitellään tarkemmin yritystoimintaa ja yrittäjyyskasvatusta Suomessa.

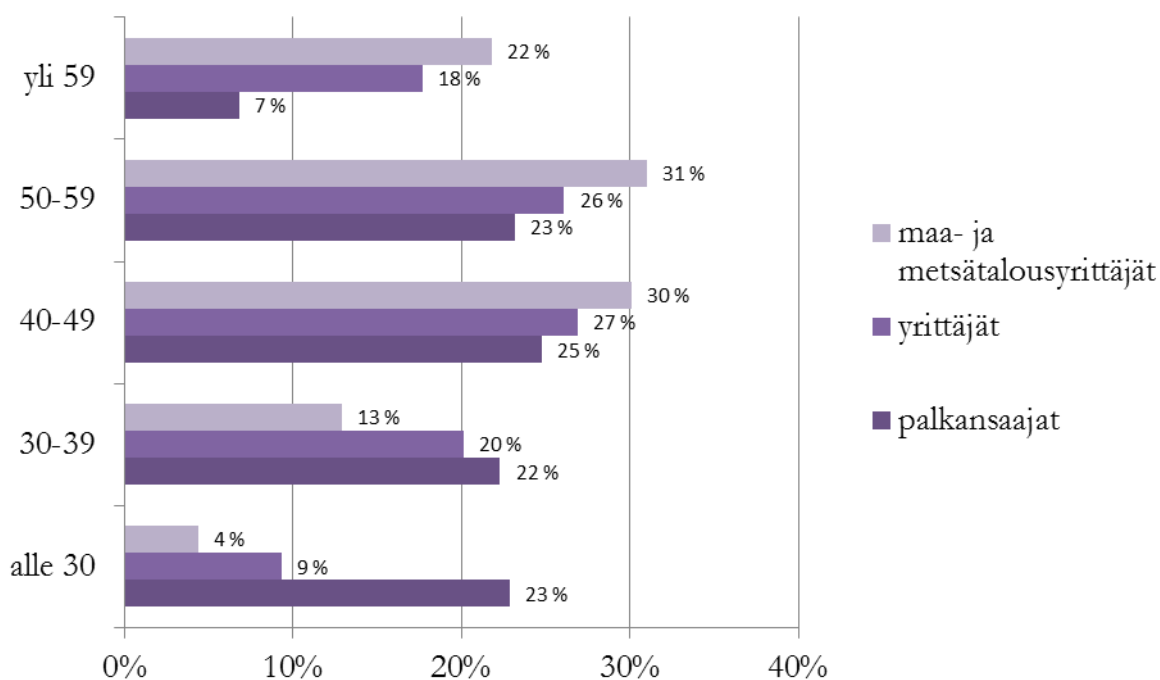
2.1 Yritystoiminta ja yrittäjyys Suomessa

Suomen taloudelle ja yritystoiminnalle ovat tärkeitä erityisesti Pk-yritykset, jotka työllistävät merkittävän määrän ihmisiä, monipuolistavat tarjontaa ja tuovat valtiolle verotuloja. Tilastokeskuksen (2012, 1) yritysrekisterin mukaan Suomessa toimi vuonna 2011 reilu 320 000 yritystä. Näistä yrityksistä jopa 99,8 prosenttia on Pk-yrityksiä, joka tarkoittaa, että ne työllistävät alle 250 henkilöä. Reilusti yli puolet (65 %) yrityssektorin työntekijöistä työskentelee edellä mainituissa yrityksissä. Yritysten kokonaisliikevaihdosta Pk-yritysten liikevaihdon osuus on hieman yli 50 prosenttia. (Tilastokeskus 2012, 1-2.)

Kolmannes (30 %) Suomen yrityksistä toimii Uudellamaalla. Huomattavaa on kuitenkin yrittäjien suhteellinen osuus työllisistä. Suhteellisesti eniten yrittäjiä on Etelä-Pohjanmaalla (12 %), Keski-Pohjanmaalla (12 %) ja Pohjois-Karjalassa (12 %). Pienin yrittäjien työllisyysosuus on taas Etelä-Karjalassa (9 %), Pohjanmaalla (9 %) ja Pohjois-Pohjanmaalla (8 %). Keskiarvollisesti koko maassa on yrittäjiä työllisistä noin 10 prosenttia. Pian eläkeiän saavuttavia yrittäjiä on eniten Lapissa, Etelä-Pohjanmaalla ja Etelä-Karjalassa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 124–125.) Maakunnat, joissa yrittäjien osuus työllisistä on suuri tai yrittäjien keski-ikä on korkea, tarvitsevat luonnollisesti nopeasti uusia yrittäjiä. Yrittäjyyden ja yrityksien vähentyessä tarjotut palvelut ja työpaikat vähenevät, jolloin ainoiksi vaihtoehdoiksi saattaa jäädä yrittäjäksi ryhtyminen tai suurempaan kaupunkiin muutto. Etenkin pienillä paikkakunnilla saattavat seuraukset näkyä jo lähi vuosikymmeninä jos kiinnostus yrittäjyyteen ei kasva tai yrityksille ei löydy jatkajia. Väestö tulee tällöin todennäköisesti vähenemään entisestään. Tämä johtaa arkipäivän elämän vaikeutumiseen ja yhä kasvavaan muuttoliikenteeseen suurempiin kaupunkeihin.

Suomen yritystoiminta on painottunut erilaisille palvelualoille. Maatalous, metsätalous ja kalastus työllistivät 72 000 yrittäjää yrittäjäperheenjäsenet mukaan lukien vuonna 2011. Mikäli alkutuotanto jätetään ulkopuolelle, toimii yrittäjiä eniten teollisuuden ja rakentamisen parissa (30 %). 25 prosenttia yrittäjistä toimi kaupanalalla ja majoitus- ja ravitsemistoiminnassa. Loput yrittäjistä työskentelivät muilla palvelualoilla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 119.) Kun tarkastellaan yrittäjien määriä eri ikäluokissa, havaitaan, että yrittäjät vähenevät huomattavasti mentäessä nuorempiin ikäluokkiin. Tulee

tosin muistaa, että monet alat vaativat yrittäjältä monipuolista työkokemusta, rahaa ja ammatillista osaamista (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 121). Lisäksi Suomen vino ikärakenne selittää yrittäjien määrän vaihteluita (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 124). On kuitenkin syytä tarkastella lukuja lähemmin, koska erot ovat huomattavia. Yli 40-vuotiaissa työssäkäyvistä yrittäjiä (ka=24 %) ja maa- ja metsätalousyrittäjiä (ka=28 %) on enemmän kuin palkansaajia (ka=18 %). Alle 40-vuotiaissa tilanne on kuitenkin kääntynyt pälaelleen. 30–39-vuotiaissa palkansaajia (22 %) on eniten ja maa- ja metsätalousyrittäjiä (13 %) vähiten. Alle 30-vuotiaissa kaikkia yrittäjiä (15 %) yhteensä on jo vähemmän kuin palkansaajia (23 %). Maa- ja metsätalousyrittäjiä on enää muutama prosentti (4 %), muita yrittäjiä vajaa 10 prosenttia ja reilu 20 prosenttia työssäkäyvistä alle 30-vuotiaista on palkansaajia. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Yrittäjien ja palkansaajien ikäjakauma vuonna 2011 (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 123)

Tutkittaessa yrittäjien ja palkansaajien ikäjakaumaa voi selkeästi havaita, että jos yrittäjyys ei kasvata suosiotaan, on yritysten määrä huomattavasti pienentymässä. Huomattavaa on myös maatalousyrittäjien ja maatilojen määrän vähentyminen. Vuosien 2000–2011 välillä lähes joka viides maatila lopetti toimintansa yrittäjän jäädessä eläkkeelle tai lopettaessa muusta syystä toiminnan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 119.) Yrittäjien

vähäiseen lukumäärään nuoremmissa ikäluokissa voi osaltaan vaikuttaa se, että nykyisin lähdetään useammin muille paikkakunnille opiskelemaan ja saatetaan jäädä sinne töihin. Maatalousyrittäjillä voi yrittäjyysinnokkuuteen vaikuttaa myös EU:n liittymisestä aiheutuneet kasvuodotukset (Laitilainen & Silvasti 2006, 8). Tarvittaisiin suuria investointeja ja laajentamista, jotta pystyttäisiin pysymään kilpailukykyisinä. Tähän ei usein pienillä yrityksillä ole mahdollisuutta eikä kiinnostusta. Kasvamisodotukset voinee yleistää myös muille aloille. Mikäli yritykset haluavat pysyä kilpailukykyisinä, on usein välttämättömyyksiä laajentaa toimintaa. Tämä osaltaan saattaa karsia yrittäjiä, koska monen tavoitteenä on jatkuvan kasvamisen sijaan elannon hankkiminen.

Kuten edellä huomattiin, Suomessa ei ole paljon nuoria yrittäjiä. Osakseen tätä selittävät pitkät koulutusajat. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 122.) Nykypäivänä ihmiset kouluttautuvat pidemmälle, joten on tärkeää, että koulutus on mahdollisimman työelämälähtöistä. Tällöin opiskelijat saisivat työkokemusta, jota he toivovat ennen yrittäjäksi ryhtymistä. Lisäksi koulutuksen tulisi olla yrittäjyyslähtöistä ja mahdollisuus yritystoiminnan kehittämiseen tulisi olla jo opiskeluaikana. Nuorten kiinnostus yrittäjyydestä on lisääntynyt ja kiinnostuksen tukeminen ja vahvistaminen muun muassa opiskelujen aikana olisi tärkeää. Kiinnostuksen lisääntymisen taustalla voi Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan olla työelämän muutokset, jotka tekevät nuorten työllistymisestä haastavampaa. Todennäköisesti syinä ovat myös aito kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan. Vaurastumisen mahdollisuus ja yrittäjänvapaus kiinnostavat nuoria. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 122.) Kiinnostuksen kasvu ei kuitenkaan ole vielä havaittavissa yrittäjien ja palkansaajien ikäjakaumassa. On siis mahdollista, että kiinnostus yrittäjyyteen on kasvanut, mutta se ei kuitenkaan ole saanut nuoria ryhtymään yrittäjiksi.

Yritystoimintaan tuo haasteita myös verotus. Yritysten verotus on ollut edellisenä vuonna esillä hallituksen maaliskuussa 2013 tekemien päätösten johdosta. Yhteisöveroa laskettiin, mutta huomioimatta jäi, että henkilöyhtiöiden verotus on ankarampaa kuin osakeyhtiöiden. (Suomen Yrittäjät 2013.) Tilanteessa, jossa pääosa Suomen verotuloista saadaan yrityksiltä, on kaikkien etu, että veropolitiikka tukee yritysten kasvua ja olemassaoloa. Kasvu lisää työpaikkoja, verotuloja ja paikkaa taloustaantumien tekemää lovea valtion verotuloissa (Perheyritystenliitto, 12–13). Kasvuun tarvitaan monien muiden asioiden joukossa pitkäjänteistä omistamista, riskinottoa, uuden kehittämistä ja henki-

löitä, jotka ovat valmiita ottamaan vastuun kannettavakseen. Mikäli lähtökohdat yrittämiselle ovat liian vaikeat, ei yrittäjiksi kuitenkaan haluta ryhtyä. Koska henkilöyhtiöt ovat Suomessa yleinen yhtiömuoto ja yritystoiminnan aloitustapa, joten olisi suotuisaa, että myös verotus tukisi halua yrittäjänä pysymiseen tai yrittäjäksi ryhtymiseen. Liian ankara verotus ei kuitenkaan tue ketään ja vähiten aloittavia yrittäjiä. Kun otetaan huomioon, että yrittäjäksi ryhtymistä harkitsee vain viisi prosenttia työssäkäyvästä väestöstä, tulisi valtion kaikin mahdollisin keinoin tukea yrittäjyyttä. Näistäkin yrittäjäksi harkitsevista todennäköisesti suurin osa olisi perustamassa toiminimen eikä työllistäisi muita. (Elo-Pärssinen & Talvitie 2010, 30.) On siis havaittavissa, että yrittäjyyttä ei koeta mielekkääksi uravaihtoehdoksi ja erityisesti epäröidään työntekijöiden palkkaamista.

2.2 Yrittäjän ominaisuudet

Yrittäjälle tyypillisiä ominaisuuksia voi tarkastella yrittäjyyden motiivin näkökulmasta. Yrittäjyyden motiiveita on monenlaisia, jotka saattavat kertoa myös yrittäjän luonteenpiirteistä. Luonteenomaista suomalaisille on tapayrittäjyys eli sarja- tai portfolioryrittäjyys. Tämä tarkoittaa, että yrittäjä on aikaisemmin toiminut yrittäjänä aloittaessaan uuden liiketoiminnan. Tapayrittäjyys on ominaista rakennusosalalla ja majoitus- ja ravitsemustoiminnassa, joissa suuri osa suomalaisista yrittäjistä työskentelee. Tapayrittäjä hakeutuu uudelleen yrittäjäksi, koska kokee sen itselleen ominaiseksi toimintamalliksi. Hänellä on mahdollisesti enemmän yrittäjälle tyypillisiä ominaispiirteitä kuin jonkin muun motiivin edustajalla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 144.)

Mahdollisuusyrittäminen on toinen yrittäjää motivoiva tekijä ja se jaetaan kolmeen kategoriaan; tulojen lisääjät, riippumattomuuden tavoittelijat ja tulojen ennallaan pitäjät. Suomessa mahdollisuusyrittäminen on vähäisempää kuin Pohjoismaissa keskimäärin. Mahdollisuusyrittäjillä voidaan olettaa olevan jonkin verran yrittäjän ominaispiirteitä, mutta heille yrittäjyys ei kuitenkaan ole ollut kutsumustyö. Pakkoryrittäjyys on sitä vastoin yleisempää Suomessa kuin muualla Pohjoismaissa. Kasvava maahanmuuttajaväestö voi olla yksi pakkoryrittäjyyden selittävistä tekijöistä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 144.) Pakkoryrittäjä on mahdollisesti luonteeltaan enemmän palkkatyöntekijä, mutta joutuu nimensä mukaisesti pakon edessä ryhtymään yrittäjäksi. Tällöin yrittäjä ei välttämättä omaa monia yrittäjälle tyypillisiä ominaispiirteitä. Edellä mainittujen lisäksi on

monia yrittäjiä, joilla on muita motiiveja yrittäjäksi ryhtymiseen (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 144).

Tarkemmin yrittäjämäisiä piirteitä voidaan tarkastella yrittäjän ihanteen avulla. Kuten edellä tuli esille, on yrittäjyyden motiiveita monenlaisia, joten yrittäjän ihanne saattaa erota hyvinkin paljon todellisista yrittäjän piirteistä. Keskitalo-Foley, Komulainen, Korhonen & Lappalainen (2010, 67) tutkivat yrittäjämäisyyden ihannetta. Yrittäjän ihanteen määritelmä riippuu kuitenkin siitä, tarkastellaanko sisäistä vai ulkoista yrittäjyyttä. Sisäisen yrittäjän ihanne vastaa perinteistä mallioppilasta koulussa, hän on vastuullinen ja motivoitunut. Yritteliäisyys rakentuu perheen ja kodin asenteista sekä luontaisista tai opituista ominaisuuksista. Sisäisen yrittäjyyden kasvatus nähdäänkin enemmän kodin kuin koulun tehtävänä. Ulkoinen yrittäjä poikkeaa sisäisen yrittäjän luonteenpiirteistä. Ulkoista yrittäjyyttä tarkasteltaessa esille nousee perinteisiä yrittäjiä koskevia kuvauksia, kuten ulospäin suuntautuneisuus, riskinottokyvykkyys, luovuus, käytännöllisyys, itsenäisyys ja ahkeruus. Muita mielenkiintoisia ominaisuuksia ovat muun muassa epäsovinnaisuus, vilkkaus ja rämäpäisyys. Perinteisesti jäljempänä mainitut eivät ole olleet toivottuja piirteitä koulussa. Keskitalo-Foley ym (2010, 66–68) tutkimuksessa kyseenalaistettiinkin akateeminen kyvykkyys ulkoisen yrittäjän ominaispiirteenä. On siis mahdollisesti perusteltua erottaa akateeminen ja sosiaalinen älykkyys. Sosiaalista älykkyyttä ja muita yrittäjän ominaispiirteitä pidettiin lahjakkuutena, jota nykyinen koulu ei päästä kokonaisuudessaan esille. (Keskitalo-Foley ym. 2010, 66–68.)

Ulkoiseen yrittäjyyteen liitetään alan kirjallisuudessa usein samantyyppisiä ominaisuuksia. Jo 1800–1900-luvun vaihteessa saksalainen taloustieteilijä ja sosiologi (Kulturportal-West-Ost) Werner Sombart liitti yrittäjyyteen muun muassa määrätietoisuuden, uskalaisuuden, luovuuden ja eteenpäin pyrkivyyden. (Ristimäki 2004, 22.) Ristimäki (2004, 50) tuo esille kirjassaan John Hornadayn 42 yrittäjyyteen liitettävää ominaisuutta. Myös Hornaday tuo esille samoja ja samantapaisia ominaisuuksia; sinnikkyys, luovuus, kaukokatseisuus ja joustavuus. Koiranen (1998, 48) puolestaan esittelee tutkimuksessaan esille tulleita perheyrittäjän edellytyksiä, joista osan voinee yleistää koskemaan myös muita yrittäjiä. Tärkeinä kykyinä tutkimuksessa pidettiin vastuunottamista, paineen sietoa ja ongelmien ratkaisua. Muita esille tulleita edellytyksiä oli muun muassa innovatiivisuus, aloitteellisuus ja elämänmyönteisyys. (Koiranen 1998, 48.) Vaikka edellä mainituista ulkoisen yrittäjän ominaisuuksista löytyy paljon yhteneväisyyksiä, eivät mielipiteet

kuitenkaan ole ristiriidattomia vaan erojakin löytyy, Hornaday luettelee yhdeksi yrittäjän ominaisuudeksi rehellisyyden kun Sombart taas viekkauden, ahneuden ja häikäilemättömyyden.

Yrittäjän ominaispiirteitä luetellessa on syytä muistaa, että tutkimukset eivät ole yksimielisiä piirteistä, joilla voitaisiin tunnistaa yrittäjä muista ihmisistä (Koiranen 1993, 41). Karkeasti voinnee kuitenkin todeta, että ulkoiset yrittäjät ovat luovia ja ulospäin suuntautuneita. He ovat valmiita ottamaan hallittuja riskejä ja osaavat katsoa asioita pidemmällä tähtäimellä.

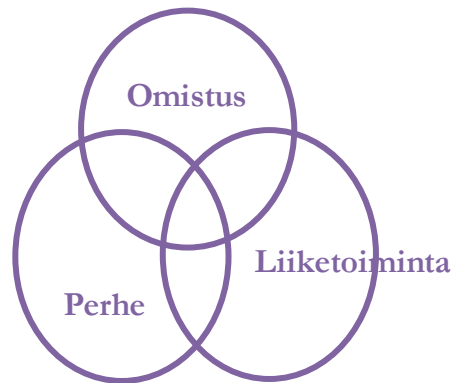
Kuten edellä huomataan, on yrittäjyyteen liitettäviä ominaisuuksia paljon. Näitä kuitenkin yhdistää se, että ne ovat vahvasti liitettävissä persoonallisuuteen. Persoonallisuuden geneettisestä periytymisestä ei juurikaan ole näyttöä. Persoonallisuus kehittyy erityisesti syntymän ja aikuiseksi kasvamisen ajan välillä. Koulun tulisikin olla osa ympäristöä, joka tukee yksilön yrittäjämäisten piirteiden kehittymisessä. (Ristimäki 2004, 51.) Yrittäjyyteen voidaan yhdistää niin monia eri käsitteitä, että todennäköisimmin kaikilla on niistä edes yksi. Tärkeää olisikin edesauttaa niiden kehittymistä eikä tyrehdyttää niitä. (Ristimäki 2004, 51.)

2.3 Perheyrittäjyys

Perheyritysten liitto käyttää perheyrittäjyyden määritelmänä Suomen kauppa- ja teollisuusministeriön määritelmää vuodelta 2005, joka on myös hyväksytty Euroopan komission asiantuntijaryhmän taholta. Edellä mainitun mukaan perheyritys on yritys, jonka hallinnossa tai johdossa on mukana suvun tai perheen jäsen ja yli 50 prosenttia äänivallasta tulee olla yhdellä perheellä tai suvulla, äänivalta voi olla välillistä tai välitöntä. Poikkeuksena listattu yritys, jonka äänivallasta vain 25 prosenttia tulee olla yhden suvun tai perheen hallinnassa. (Perheyritystenliitto 2010a, 5.) Perheyrittäjyyden määritelmä kuitenkin vaihtelee, joten tulee muistaa, että tilastotiedot perheyrityksistä eivät ole täysin luetettavia, koska perheyrityksiksi laskettavien yritysten määrä vaihtelee.

Perheyrittäjyydessä yhdistyvät liiketoiminta, omistajuus ja perhe. Näitä kuvaa hyvin perheyrittäjyyden kolmen ympyrän malli, jossa kutakin edellä mainittua edustaa yksi ympyrä. Ympyröillä voi olla erilaisia painoarvoja tilanteesta riippuen ja tätä auttaa hahmottamaan ympyröiden sijainnit toisiinsa nähden. Ympyrät voivat siis olla enemmän tai

vähemmän päällekkäin. Joissakin yrityksissä perhe saattaa omistaa yrityksen kokonaan, kun toisissa perheen omistuksessa on taas pienempi prosentti. Kaikissa perheyriyksissä ympyrät kuitenkin yhdistyvät tavalla tai toisella. Perhe on tahtomattaankin mukana yritystoiminnassa, liiketoiminta koskettaa siis sekä perhettä, että omistajaa. Perheyrittäjyys ei ole perheyrittäjyyttä jos vähintään yksi perheestä ei kuulu omistajiin. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Perheyrittäjyyden tärkeimmät osa-alueet (Tagiuri & Davis 1996, 200)

Perheyriytysten liiton (Perheyriytystenliitto 2010a, 4) mukaan jopa 80 prosenttia suomalaisista yrityksistä luokitellaan perheyriytyksiksi. Nämä työllistävät 40 prosenttia koko yrityssektorin työntekijöistä (Perheyriytystenliitto 2010a, 4). Työllistämisvaikutuksen lisäksi perheyriytykset ovat taloudellisesti kannattavia. Perheyriytystenliiton (Perheyriytystenliitto 2010a, 14) mukaan organisaatioissa, joissa työntekijät voivat sekä fyysisesti että psyykkisesti hyvin, syntyy innovaatioita ja tuottavuutta. Osaava henkilöstö on puolestaan välttämätöntä menestykseen ja kilpailukykyyn. Perheyriytyksissä työsuhteet ovat pitkiä ja työntekijöitä arvostetaan. (Perheyriytystenliitto 2010a, 14.) Perheyriytykset huolehtivat myös muista kuin omista työntekijöistään. Ne pitävät huolta ympäristöstään ja sidosryhmistään kuten lähiyhteisöstään. Perheyriytykset näkevät tämän paitsi taloudellisesti kannattavana, myös velvollisuutenaan. Useat näistä yrityksistä eivät hae toiminnallaan arvostusta vaikka ne voisivat käyttää hyvinvoinnin kehittämistä kilpailukykyynään. (Elo-Pärssinen & Talvitie 2010, 182–183.)

Perheyriytykset eroavat muista yrityksistä monin tavoin, yksi suurista eroista on päätösten teko. Sen lisäksi, että päätöksiä pystytään tekemään joustavammin kuin takana ei ole

suurta byrokratiaa, voidaan investointeja tehdä pidemmällä tähtäimellä. Sijoittajia ei tarvitse vakuutella hyvillä neljännesvuosituloksilla, joten investoinneista ei tarvitse saada heti tuottoa. (Elo-Pärssinen & Talvitie 2010, 13.) Mahdollisesti juuri edellä mainitun takia perheyrietykset toimivat usein eri lailla kuin muut yritykset talouden eri suhdanteissa. Taantumatilanteessa yritykset usein keskittyvät vain selviämään kehittymisen sijaan. Perheyrietykset näkevät taantumissakin mahdollisuuksia. Ne saattavat ostaa yrityksiä vähemmän suosituilta toimialoilta ja laajentaa toimintaansa. (Elo-Pärssinen & Talvitie 2010, 41.)

Perheyriettämisen vahvuuksina voidaan pitää muun muassa edellä mainittua pienempää byrokraattisuutta ja tahtoa sekä kykyä selvitä vaikeiden aikojen yli. Kuten kaikissa asioissa, myös perheyriettäjyudessa on negatiiviset puolensa, tehtävien jako saattaa olla epäselvää, perheyriidat saattavat jopa kaataa liiketoiminnan ja sukupolvenvaihdot tuovat myös omat haasteensa. (Koiranen 1998, 9-10). Perheet joutuvat jatkuvasti tasapainoilemaan yrityksen ja perheen välillä. Perheeseen kuuluvat vahvasti tunteet, vakaus ja elämänpituinen jäsenyys. Yrityksissä keskitytään taas suorittamiseen, tulokseen ja muutokseen. Lähtökohdat ovat niin erilaiset, ettei konflikteilta voi välttyä. Vaikeat asiat kuten sukupolvenvaihdos on kuitenkin rohkeasti otettava asianomaisten parissa puheeksi, jottei niistä synny katkeroitumista ja isompia ongelmia. (Elo-Pärssinen & Talvitie 2010, 54-55.) Oli yritys kuinka tärkeä tahansa, on perhesuhteista pidettävä huolta tai ne voivat perheen rikkoutumisen lisäksi johtaa liiketoiminnan kaatumiseen.

Muina perheyriettäjyuden haasteina nostetaan esille myös verotus. Verotus, josta erikseen mainitaan perintö- ja lahjaverotus, koetaan suurimmaksi haasteeksi sukupolvenvaihdoksissa. (Perheyrietystenliitto 2010b, 18 & 26-27). Perheyrietystenliiton (Perheyrietystenliitto 2010a, 8) mukaan edellä mainittujen verotusta olisi syytä kehittää niin, että verotus osaltaan turvaisi epälikvidien varojen kuten osakkeiden siirtämisen sukupolvelta toiselle ilman, että yrityksen myynti tulisi kannattavammaksi valinnaksi. Mikäli verotus olisi suotuisampi, on mahdollista, että jatkavia yrittäjiä olisi helpompi löytää omankin perheen sisältä. Kuten on todettu, on nuorten yrittäjyysinto vähäistä, joten olisi tarpeellista tukea ja kehittää kiinnostusta kaikin keinoin.

Perhe määritelmä saattaa helposti johtaa harhaan ja voidaan erehtyä luulemaan perheyrietyksiä vain pieniksi yrityksiä. On hyvä muistaa, että monien pienyritysten ollessa

perheyrittäjiä, kaikki perheyrittäjät eivät kuitenkaan ole pieniä (Koiranen 1998, 16). Perheyrittäjissä omistaja näkee itsensä vain väliaikaisena huolenpitäjän ja hän haluaa ylläpitää sekä kehittää toimintaa seuraavia sukupolvia varten (KMU Forschung Austria 2008, 57.) Hyvinä esimerkkeinä edellä mainitun kaltaisista perheyrittäjistä ovat esimerkiksi Kone ja Fazer. Ne ovat pitkäikäisiä ja liikevaihdoltaan Suomen 60 suurimman yrityksen joukossa (Kauppalehti 2014).

2.4 Yrittäjyyskasvatus

Alkuun on syytä erotella termit yrittäjyys- ja yrittäjäkasvatus. Yrittäjäkasvatus pyrkii nimensä mukaisesti yritysten perustamiseen tai jo olemassa olevan liiketoiminnan kehittämiseen. Kyseessä on tämän hetken ongelmat ja nopeat ratkaisut niihin. Yrittäjyyskasvatus taas on osa laajempaa kokonaisuutta. Tavoitteena on yleisen taloudellisen yritteliäisyyden lisääminen ja aktiivisen kansalaisen luominen. (Ikonen 2006, 92.)

Yrittäjyyskasvatuksen tehtävä on laajempi kuin vain kasvatus ja koulutus yrittäjäksi ryhtyminen päämääränään. Siihen sisältyy muun muassa oma-aloitteinen ihminen, yrittäjämäinen oppimisympäristö ja edellä mainittuja tukeva yhteiskunnan politiikka. Tavoitteena on luoda uutta yritystoimintaa, mutta myös yleistä yritteliäisyyttä. (Opetusministeriö 2009, 7.) Yrittäjyyskasvatuksen merkitys korostuu nykymaailmassa, jossa muutokset ja innovaatio koskettavat kaikkia johtajista yhteiskunnallisiin toimijoihin. Perinteisesti koulu ja elinkeinoelämä on eriytetty toisistaan, mutta nykyisin koulujärjestelmän tavoitteena on juuri näiden yhdistäminen kaikilla kouluasteilla. (Kyrö & Ripatti 2006, 20.)

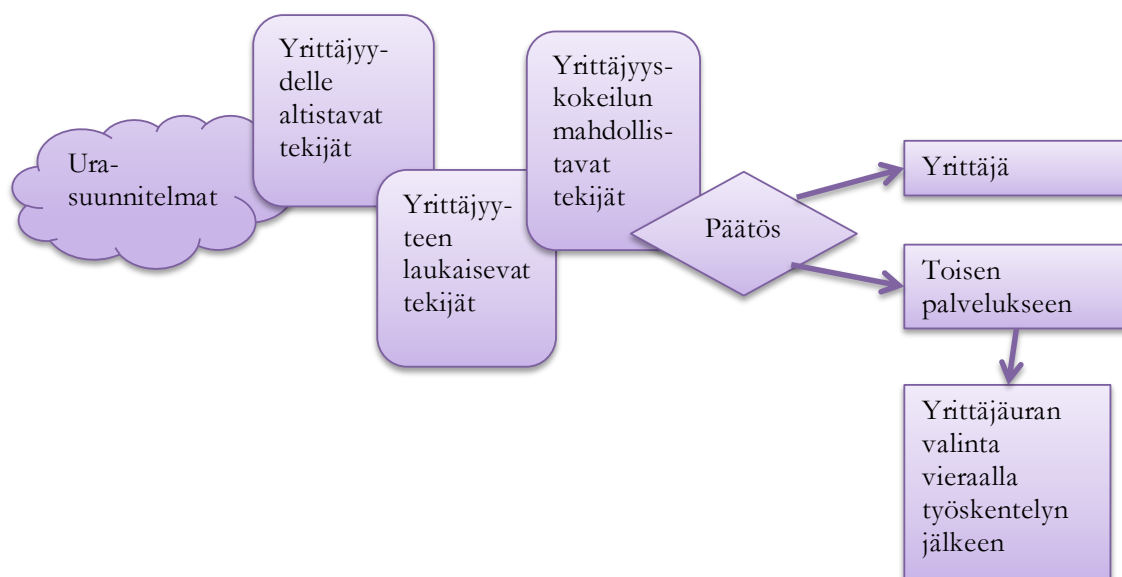
Yrittäjyys osana koulutusta ei ole uusi käsite. Ammatillisen kasvatuksen yksi koulutustavoitteista oli jo vuonna 1987 perehdyttää opiskelijat yrittäjyyteen. Valtakunnallisiin opetussuunnitelmiin se lisättiin kuitenkin vasta 1995 ammattitutkinnon osalta. Peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmiin yrittäjyyskasvatus lisättiin samana vuonna. Samoihin aikoihin, yrittäjyyskasvatus huomioitiin ammattikorkeakoulun asetuksissa sekä Yliopisto-opinnot oppaaseen se lisättiin 1996. Tavoitteena 2000-luvulta lähtien on ollut yrittäjyyden linkittäminen kaikkiin kouluaineisiin. (Ristimäki 2004, 11.) Lukion opetussuunnitelmassa vuonna 2003 yrittäjyyden aihealue on nimetty osuvasti ”Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys.” Vaikka opetussuunnitelma on kymmenen vuotta vanha, kuvaa se hyvin yrittäjyyden nykyaikaista määritelmää, jonka mukaan yrittäjyys ei vaadi enää yri-

tyksen omistamista. Toki yrittäjyyskoulutusta ja erilaisia yrittäjyyskursseja tarjotaan oppilaitoksissa edelleen. Pääosin yrittäjyyskoulutus on kuitenkin muuttunut yrittäjäksi aikovien kouluttamisesta kohti yrittäjyyskasvatusta, jossa oppiminen on elämänpitäinen prosessi. Jo vuonna 1994 peruskoulun opetussuunnitelmassa yrittäjyyskasvatuksen tavoitteeksi mainittiin oppilaan sisäisen yrittäjyyden tukeminen (Ristimäki 2004, 12–13). Opetusministeriön yksi yrittäjyyskasvatukseen liittyvä tavoite on myönteisen yrittäjyyskulttuurin ja asenneilmapiirin kehittäminen (Opetusministeriö 2009a, 14). Ministeriö tuo esille jo varhaiskasvatuksessa tapahtuvan yritteliäisyyden tukemisen (Opetusministeriö 2009a, 18.) Yrittäjyyskasvatuksen käsite on herättänyt epäilyjä kouluissa vielä 2000-luvulla (Ristimäki 2004, 13). Vaikka asenteet olisivatkin muuttuneet suopeammaksi, on ilmapiiä silti tarpeen kehittää edelleen. Suomen sana yrittäjyys, joka on johdettu sanasta yrittää, viittaa vahvasti elinkeinoelämään. Monissa muissa kielissä kuten ranskassa yrittää, *entreprendre*, viittaa ryhtymiseen ja vastuun ottamiseen. (Ristimäki 2004, 17–18.) Opetusministeriön yrittäjyyskasvatuksen painoalueissa on myös selkeästi havaittavissa panostus opettajien koulutukseen. Kolmessa opettajankoulutuslaitoksessa yrittäjyyskasvatuksen opinnot ovat pakollisia. Valinnaisia opintoja tarjotaan myös useassa muussa opettajankoulutuslaitoksessa, mutta Opetusministeriö muistuttaa, että osa ei kuitenkaan missään opiskelujen vaiheessa tutustu yrittäjyyskasvatukseen. (Opetusministeriö 2009a, 28.)

Myös Kyrö ja Ripatti (2006, 23) muistuttavat opettajien ja oppimisyhteisön merkityksestä osana yrittäjyyskasvatusta. On tärkeää ymmärtää yrittäjyyden perustat ja kytkös omaan opetukseen ja oppivan yhteisön kehittämiseen. Näiden lisäksi muutoksen tulisi näkyä opetustavoissa ja tavoitteissa. (Kyrö ja Ripatti 2006, 23.) Opettajien peruskouluopetukseen on tulossa pakolliseksi osaksi yrittäjyyskasvatus (Opetushallitus 2013). Tämän avulla voidaan mahdollisesti saavuttaa Kyrön ja Ripatin esille tuomia tavoitteita.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto (ARENE) on laatinut yrittäjyysstrategian, jonka yhtenä päämääränä on vahvistaa ammattikorkeakoulujen asemaa yrittäjyyden edistäjänä. Tavoitteina on, että jokainen ammattikorkeakoulun suorittanut omaksuu sisäisen yrittäjyyden ja, että joka seitsemäs tutkinnon suorittaneista ryhtyy yrittäjäksi 10 vuoden sisällä valmistumisesta. ARENE uskoo yrittäjyyden merkityksen kasvuun tulevaisuudessa. Ammattikorkeakoulujen rooli nähdään yrittäjyyden ja yrittäjäpolven vaihdosten tukemisessa sekä yritysten kilpailukyvyyn parantamisessa. (ARENE 2009, 1-2.)

Yrittäjyysstrategia sisältää myös vision ammattikorkeakouluopiskelijan polusta yrittäjyyden uralle ja keinot vision toteutukseen. Polku auttaa hahmottamaan tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelijan päätökseen ryhtyä yrittäjäksi. Polku alkaa opiskelijan urasuunnitelmista. Opiskelun aikana päätökseen vaikuttavat yrittäjyydelle altistavat tekijät, yrittäjyyteen laukaisevat tekijät ja yrittäjyyskokeilun mahdollistavat tekijät. Altistaviin tekijöihin kuuluvat mm opiskelijan perhetausta ja persoonallisuus. Ammattikorkeakoulun puolelta altistavia tekijöitä ovat asenteet yrittäjyyteen ja sen tarjoama yrittäjyysilmasto. Yrittäjyyteen laukaisevia tekijöitä on paljon. Niihin kuuluvat ammattikorkeakoulun yrittäjyyttä edistävät toimenpiteet ja muut tilannesidonnaiset ja lyhytvaikutteiset tekijät. Yrittäjyyskokeilun mahdollistaviin tekijöihin kuuluvat nimensä mukaisesti kaikki yrittäjäuran kokeiluun ja käytännön oppimisiin mahdollistavat tekijät. ARENE:n yrittäjyysstrategian polku tähtää kahteen päätökseen, joko sisäiseen tai ulkoiseen yrittäjyyteen. Toisen palveluksessa sisäisenä yrittäjänä toimimisen jälkeen on mahdollista hakeutua yrittäjänuralle. (ARENE 2009, 2-3.) (Kuvio 4.)

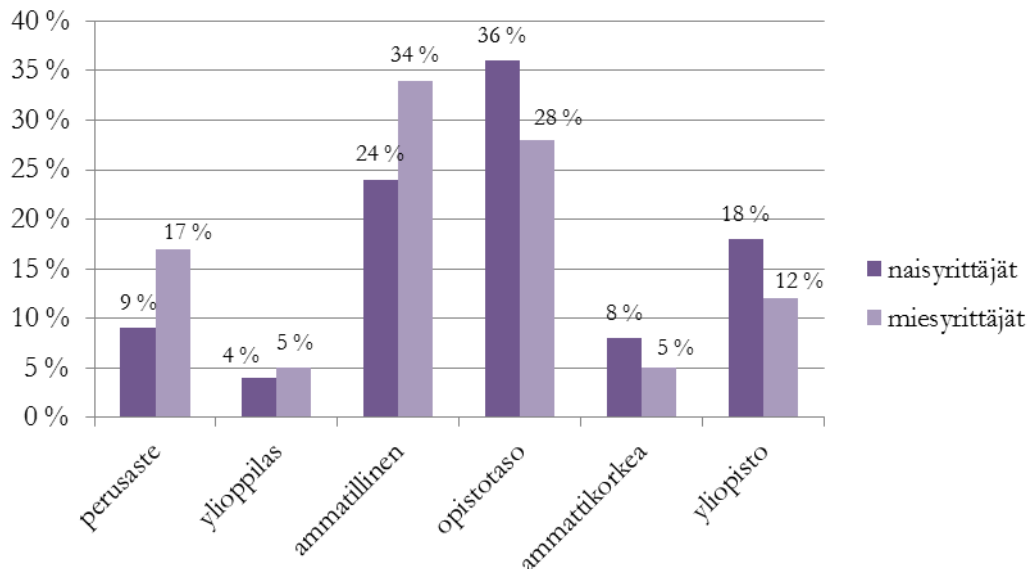
Kuvio 4. Ammattikorkeakouluopiskelijan polku yrittäjän uralle (ARENE 2009, 2)

Jotta yrittäjyysstrategian visio voisi toteutua, vaaditaan toimenpiteitä ja olemassa olevien asioiden kehittämistä. Ammattikorkeakoulujen tulisi ottaa käyttöönsä ARENE:n laatima yrittäjyysstrategia. Yrittäjyydelle altistavia tekijät tulisi huomioida ja ammattikorkeakoulujen tulisi kehittää tarjoamaansa yrittäjyysilmastoa. Ammattikorkeakoulujen tulisi osal-

listua myös yrittäjyyteen laukaiseviin tekijöihin kuten yrittäjyyteen liittyvään tutkimus- ja kehitystyöhön. Koulutustarjonnassa tulisi olla yrittäjyyskokeilun mahdollistavia tekijöitä kuten yritys- ja esihautomot. Yrittäjyysstrategian vision toteutus vaatii erilaisten toimenpiteiden lisäksi muutoksia asenteissa. ARENE tuo esille opettajien myönteisen asenteet yrittäjyyteen. Kun myös henkilöstön asenteet ovat positiivisia ja heidän on mahdollista saada jatko- ja täydennyskoulutuksia, tukee tämäkin osa-alue vahvemmin vision toteutumista. Toimenpiteiden toteuttaminen mahdollistaa yrittäjyysasenteiden muuttumisen myönteiseksi ja yrittäjyydestä kiinnostuneiden opiskelijoiden ohjaamisen yrittäjyyteen. Opettajat saavat tarpeellista yrittäjyyskoulutusta, jolloin he voivat tuoda yrittäjyyden mukaan perus- ja jatkokoulutuksiin. ARENE uskoo näiden toimenpiteiden toteuttamisen myötä yrittäjien tutkintotason nousuun. Vuoteen 2015 mennessä neljä kymmenestä yrittäjästä olisi suorittanut AMK- tutkinnon. Nämä yrittäjät lopettaisivat yritystoiminnan muita yrittäjiä pienemmällä todennäköisyydellä. Lisäksi tutkinnon suorittaneiden yritykset tulisivat olemaan innovaatio- ja osaamispohjaisia ja osa yrittäjistä tulisi toimimaan jatkajayrittäjinä. (ARENE 2009, 2-3.)

ARENEn yrittäjyysstrategialle on tarvetta, jotta saataisiin enemmän koulutettuja yrittäjiä ja voitaisiin päästä ARENEn esille tuomiin seurauksiin ja tuloksiin. Tällä hetkellä yrittäjiä on havaittavissa olevan enemmän, mitä matalampi koulutusaste on (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 127). Tulee muistaa, että esimerkiksi ammattikorkeakoulujärjestelmä on ollut olemassa vasta noin 15 vuotta. Koulutusjärjestelmien muutokset näkyvät yrittäjien koulutustaustassa. Vuoden 2004 jälkeen yrityksen perustaneilla yrittäjillä on korkeampi koulutustausta kuin kauemmin toimineilla yrittäjillä. Kauemmin toimineita yrittäjiä, joilla on yliopisto- tai ammattikorkeakoulutausta on noin 15 prosenttia. Vuoden 2004 jälkeen yrityksen perustaneista yrittäjistä noin 25 prosentilla on yliopisto- tai ammattikorkeakoulutausta. Iältään nuoret yrittäjät ovat useammin koulutukseltaan ammattikorkeakoulutaustaisia kun taas iältään vanhemmat yrittäjät ovat useammin opistotaustaisia. (Suomen Yrittäjät 2011, 101.) Mies- ja naisyrittäjien koulutustaustoissa on myös havaittavissa eroavaisuuksia. Yleisin koulutus molempien sukupuolien yrittäjillä on opisto- tai ammatillinen koulutus. Ammatillinen koulutus on miesyrittäjillä (34 %) yleisempi kuin naisyrittäjillä (24 %) kun taas opistotasoinen koulutus on yleisempi naisyrittäjillä (36 %) kuin miesyrittäjillä (28 %). 17 prosentilla miesyrittäjistä ja yhdeksällä prosentilla

naisyrittäjistä on perusasteen koulutus. Ammattikorkeakoulu- ja yliopistokoulutukset ovat yleisempiä naisyrittäjillä kuin miesyrittäjillä. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Nais- ja miesyrittäjien koulutustausta (Suomen Yrittäjät 2011, 11)

Huolimatta siitä, että yrittäjien koulutustaso on ollut nousussa 1990-luvulta saakka, on se edelleen huomattavasti matalampi kuin palkansaajien. Yrittäjyyden taloudelliset ja sosiaaliset kannustimet eivät ole riittäviä korkeasti koulutetuille. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 126–127.) Yrittäjyysperinteiden puute, yrittäjyyteen mielletävä rahan ja vapaa-ajan puute sekä palkkatyön pitäminen yrittäjyyttä turvallisempänä vaihtoehtona estävät korkeakoulutettuja ryhtymästä yrittäjiksi (Kyrö & Ripatti 2006, 188). Positiivista kuitenkin on, että vuoden 2009 Flash Eurobarometri-tutkimuksen mukaan suomalaisista 40 prosenttia toimisi mieluummin yrittäjänä kuin palkansaajana (Opetushallitus 2013). Yrittäjyysintoa löytyy, joten olisi tärkeää löytää keinot, joilla kiinnostus saataisiin muokattua toiminnaksi.

2.5 Yrittäjyys HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa

HAAGA-HELIA aloitti toiminnan nykyisellä nimellään vuonna 2007 kahden oppilaitoksen, Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun ja Helsingin liiketalouden ammattikorkeakoulun yhdistyessä. Toiminta on saanut alkunsa yritysten ja työelämän tarpeista. Yritystoiminnan osaamisen lisäksi koulutus on käytännönläheistä. (HAAGA-HELIA, d.) Opiskelijoita HAAGA-HELIAssa on yli 10 000 ja henkilökuntaa 700, joista opetta-

jia on noin 450. Koulutusaloja on liiketalous, tietotekniikka, hotelli-, ravintola- ja matkailuala, johdon assistenttityö, toimittajakoulutus, liikunta-ala sekä ammatillinen opettajankoulutus. Myös Ylemmän ammattikorkeakoulun koulutusta on tarjolla. HAAGA-HELIAssa toteutetaan lisäksi tutkimuksia, joiden pohjalta koulutusaloihin liittyvää toimintaa pystytään kehittämään. (HAAGA-HELIA, e.) Helsingin seudulla järjestetään myös räätälöityjä koulutuksia ja valmennuksia tarkoituksenaan mm auttaa yrityksiä toiminnan uudistamisessa ja esimiesten ammatillisen osaamisen kartuttamisessa (HAAGA-HELIA, h).

HAAGA-HELIA tarjoaa koulutusta kuudessa eri toimipisteessä. Helsingissä voi opiskella neljässä paikassa, Pasilassa, Malmilla, Haagassa ja Vallilassa. Muut toimipisteet sijaitsevat Vierumäellä, jossa voi opiskella liikunta-alaa ja Porvoossa, jossa on mahdollisuus opiskella liiketaloutta ja matkailualaa. (Opiskelupaikka.) HAAGA-HELIAsta voi saada ammattikorkeakoulututkinnon yhteensä lähes 40 eri koulutusohjelmasta. Koulutuksia on mahdollista käydä päivä- tai iltapintoina. Tietyissä tutkinnoissa on myös mahdollista opiskella ruotsiksi tai englanniksi. (HAAGA-HELIA,g.) Kaikki HAAGA-HELIAN koulutusohjelmat on mahdollista räätälöidä opiskelijan tavoitteita ja lähtötilannetta vastaavaksi. Edellä mainittujen lisäksi yksilöllisyyttä lisää mahdollisuus aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen (AHOT). Opintojaksoja vastaavia opintoja muista ammattikorkeakouluista on mahdollista hyväksi lukea tai esimerkiksi työssä opittu osaaminen on mahdollista todentaa näytöllä ja näin ollen hyväksi lukea. (HAAGA-HELIA, f.) Kaikki opiskelijat laativat yhdessä opinto-ohjaajansa kanssa henkilökohtaisen opintosuunnitelman. Lisäksi opintojen aikana käydään säännöllisesti kehityskeskustelu opinto-ohjaajan kanssa. (HAAGA-HELIA, i.)

HAAGA-HELIAN tradenomi opinnot koostuvat 210 opintopisteestä (op). Näistä 30 op tulee työharjoitteluista, 15 op opinnäytetyöstä ja 60 op kaikille pakollisista perusopinnoista. Loput opintopisteistä tulevat ammattiopinnoista, joita ovat pakolliset ja vaihtoehtoiset ammattiopinnot sekä ammatilliset kielipinnot. Pakolliset ammattiopinnot ovat nimensä mukaisesti pakollisia ja samoja kaikille opiskelijoille. Vaihtoehtoisten ammattiopintojen tarkoitus on syventää ammattiosaamista. Vaihtoehtoiset ammattiopinnot tulee valita yhdeltä suuntautumiselta. Vaihtoehtoja suuntautumiseen ovat mm HRM ja johtaminen, Laskentatoimi ja rahoitus, Mainonta ja yritysviestintä ja Yrittäjyys. Suuntautumiset sisältävät A, B ja C-moduulit. Yrittäjyyden suuntautumisessa A moduu-

li valitaan toiselta osaamisalueelta esim. laskentatoimesta. Yrittäjyyden B- moduulissa on yksi pakollinen kurssi, juridiikkaa pienyrittäjille, ja loput moduulin kursseista on mahdollista valita oman yrityksen tai yritysideoon tarpeen mukaisesti muista ammat-
tiopinnoista tai vapaavalintaisista opinnoista. Yrittäjyyden C-moduuli on valmiiksi ra-
kennettu yrittäjyyden kursseista. (HAAGA-HELIA, l.) Syksystä 2014 lähtien yrittäjyys
tulee olemaan samanlainen suuntautuminen kuin muutkin eli siitä on tarjolla A, B ja C-
moduulit.

HAAGA-HELIA tarjoaa oman yrittäjyyspolun yrittäjyydestä kiinnostuneille. Yrittäjy-
dellä on kolme eri polkuvaihtoehtoa, yrittäjyyspolku, urheiluliiketoiminnanpolku ja
kauppiasyrittäjyyspolku. (HAAGA-HELIA, j, 5.) Polkujen on tarkoitus antaa valmiudet
yrittäjänä toimimiseen. Opintojaksoilla työskentellään mm omaa liiketoimintasuunnitelmaa
ja työharjoittelut on mahdollista suorittaa omassa yrityksessä. (HAAGA-HELIA, b.)
Polkuja tukee Studia Generalia- seminaarit, joissa paikalla on useita yrittäjiä ja esillä
ajankohtaisia aiheita. (HAAGA-HELIA, j, 12.) Kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus
valita yrittäjyydenopintoja vapaavalintaisiksi opinnoiksi huolimatta siitä, että opiskelevat
jotain muuta polkua tai suuntautumista (HAAGA-HELIA, j, 5). Yrittäjyyden tukemi-
nen ja kehittäminen jatkuu vielä Ylemmässä korkeakoulussa. Siellä on mahdollista valita
koulutusohjelmakseen yrittäjyys ja liiketoimintaosaaminen. Koulutusohjelman tavoite
on kouluttaa opiskelijoista henkilöitä, jotka voivat parantaa yritysten kilpailukykyä joko
työntekijänä tai toimimalla itse yrittäjänä. (HAAGA-HELIA, c)

HAAGA-HELIA kehittää yrittäjyysopintoja edelleen. Uusin kokeilu on syksyllä 2013
tullut koulutusväylä, joka on suunniteltu urheilu-uransa päättämässä oleville tai päättä-
neille huippu-urheilijoille. Urheilijoissa nähdään potentiaalia yrittäjiksi, koska sekä ur-
heilu että yrittäjyys, vaativat intohimon lisäksi muun muassa motivaatiota ja henkilö-
kohtaista osaamista. Koulutuksessa panostetaan opiskelijan liikeideoon kehittämiseen tai
yrityksen perustamiseen. (HAAGA-HELIA, a.) Näin myös urheilijat, joilla ei usein ole
kovin paljoa koulutusta, saadaan urheilu-uransa jälkeen osallisiksi yhteiskuntaa ja kehit-
tämään kansantaloutta. Suunnitteilla on myös laajentaa koulutusväylää koskemaan alan-
vaihtajia sekä perheyrittäjien jatkajia (HAAGA-HELIA, a).

StartUp School on yksi HAAGA-HELIA:n tavoista tukea yrittäjyydestä kiinnostuneita
ja yrittäjinä toimivia opiskelijoita. Koulutuksessa järjestetään muun muassa leirejä, joissa
joko etsitään liikeideoita tai kehitetään jo olemassa olevaa liikeidea. Muut aktiviteetit

kuten yrittäjyysaamiaiset tai vierailijat liike-elämästä auttavat paitsi oman liikeidean kehittämisessä myös verkostoitumisessa. StartUp Schoolissa on myös mahdollista saada henkilökohtaista ohjausta. Ohjauksessa lähdetään työstämään valmista ideaa yritystoinnaksi tai kasvatetaan jo olemassa olevaa liikeideaa kannattavammaksi. Apua voi saada tarpeen mukaan niin kontaktien löytämiseen kuin itse yrityksen perustamiseen. Mikäli opiskelija ei ole vielä valmis perustamaan omaa yritystä, voi hän StartUp Schoolin kautta hakeutua myös HAAGA-HELIA:n osuuskunta toimintaan. Osuuskunnat on opiskelijoiden itse perustamia ja niiden tarkoituksena on antaa opiskelijalle mahdollisuus harjoitella yrittäjyyttä. (HAAGA-HELIA, k.)

3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimustyö on toteutettu toimeksiantona HAAGA-HELIALle. Kyselyn tavoitteena on tutkia HAAGA-HELIAN ensimmäisen vuoden opiskelijoiden näkemyksiä yrittäjyydestä. Kvantitatiivisen kyselyn pohjaa on käytetty muissakin ammattikorkeakouluissa. Tarja Römer-Paakkanen ja Maria Meade ovat muokanneet Seinäjoen ammattikorkeakoulussa (Joensuu, Varamäki & Viljamaa 2011) laadittua kyselyä vastaamaan HAAGA-HELIAN tarpeita lisäämällä kyselyyn perheyrittäjyyteen liittyviä kysymyksiä.

3.1 Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa mitataan muuttujia, niiden vuorovaikutuksia ja määriä. Perustellun, luotettavan ja yleistettävissä olevan tiedon tuottaminen on kvantitatiivisen tutkimuksen päätavoite. Tietoa kerätään useimmiten kyselylomakkeen muodossa, joka lähetetään valitulle kohderyhmälle. Kohderyhmästä voidaan ottaa vain pieni otos, jonka oletetaan edustavan koko joukkoa. On siis mahdollista, että otos ei vastaa koko joukkoa täydellisesti ja tulokset ovat näin ollen epäluotettavia. (Kananen, 2011, 12, 17–18 & 22)

Kuten kaikissa tutkimuksissa, myös kvantitatiivisessa tutkimuksessa on aina virheellisten tulosten mahdollisuus. Reliabiliteetti ja validiteetti mittaavat tulosten luotettavuutta. Validiteetti tarkoittaa tutkimusongelman kannalta oikeiden asioiden mittausta, reliabiliteetti taas tulosten pysyvyyttä. Tulosten pysyvyydellä tarkoitetaan, että mikäli tutkimus toistetaan, tulisi saada samat tulokset kuin aikaisemmillä mittauskerroilla. Tulosten ollessa samat, ei validiteetti kuitenkaan välttämättä täyty. On mahdollista, että mitataan väärää asiaa. Validiteetti kuitenkin useimmiten takaa reliabiliteetin, joten mikäli validiteetti todetaan hyväksi, ei reliabiliteettia ole välttämätöntä tutkia. Molemmilla luotettavuuden mittareilla on alaluokituksia, joiden avulla voidaan tarkemmin selvittää tutkimuksen luotettavuutta. (Kananen 2011, 118–121.) Kanasen (2011, 124) mukaan validiteetin tutkinta voidaan rajata sisäiseen ja ulkoiseen validiteettiin, jotka kuuluvat alaluokituksiin. Näiden tutkinnasta saadaan kokonaisvaliditeetti. Ulkoisen validiteetin arviointi on helpompaa kuin sisäisen. Tutkimustulosten yleistettävyyttä voi varmentaa vertaamalla otantaa populaatioon. Vertailun kohteina käytetään sosioekonomisia tekijöitä kuten sukupuolta, ikää ja koulutusta. Mikäli otos vastaa populaatiota, voi yleistyksiä

tehdä. Sisäinen validiteetti tarkastelee syy-seuraus-suhteita, joita voi olla haastava löytää. (Kananen 2011, 121, 124 & 127.)

Tutkimus toteutettiin kvantitatiiviseen tapaan, koska yrittäjyyttä ja siihen liittyviä asioita on ennenkin tutkittu ja aihealueesta löytyy runsaasti teoriaa. Tarkoituksen mukaista tämän opinnäytetyön tavoitetta ajatellen, oli mitata eri tekijöitä ja niiden vuorovaikutuksia. Kyselylomakkeen avulla saatiin monipuolisesti tietoa ja vastauksia oli helppo verrata toisiinsa kun jokaisella vastauksella oli oma numeerinen arvonsa. Eri ohjelmien avulla pystyttiin tehokkaimmin vertailemaan eri muuttujia. Kyselylomake tehtiin Webropolilla, koska se mahdollisti erilaisten kysymysten laatimisen omine asteikkoineen, suurinkin aineiston keruun ja tulosten analysoinnin. SPSS-ohjelmalla pystyi jatkamaan analysointia yksityiskohtaisemmaksi ja juuri tätä tutkimusongelmaa vastaavaksi.

3.2 Kvantitatiivisen tutkimustyön toteutus ja analysointimenetelmät

Saatekirje ja kysely lähetettiin opiskelijoille sähköpostitse helmikuun puolivälissä 2013 (liite 1). Saatekirjeessä ollut linkki johdatti vastaajat Webropolin kyselylomakkeeseen (liite 2). Opiskelijoille lähetettiin maaliskuussa muistutusviesti kyselystä. Muistutusviestistä huolimatta vastausprosentti oli alhainen. Kysely lähetettiin 1865:lle HAAGA-HELIAn ensimmäisen vuoden opiskelijalle ja vain 126 vastasi. Näin ollen vastausprosentiksi muodostui vajaa seitsemän prosenttia. Mukana olivat sekä päivä- että iltaoiskelijat ja kaikki koulutusohjelmat. Alhaisen vastausprosentin takia on muistettava, että tutkimustulokset eivät ole yleistettävissä. Vastausprosentti on kuitenkin hyväksytty tähän tutkimukseen, koska tavoitteena ei ole tehdä tilastollisia analyyseja vaan löytää yrittäjyydestä kiinnostuneita oppilaita sekä mahdollisesti kehittää HAAGA-HELIAn yrittäjyysopintoja opiskelijoiden toiveiden mukaan.

Kaikkiin kysymyksiin ei saatu kaikilta vastanneilta vastauksia. Analysoinnissa käytetäänkin pääosin vastausprosentteja vastaajien lukumäärän sijaan. Kaikkia kyselylomakkeen kysymyksiä ei tässä raportissa analysoida, vaan raporttiin on valittu tutkimuksen kannalta olennaisimmat kysymykset. Osa kysymyksistä on tarkoitettu vain toimeksiantajan tiedoksi.

Kyselylomake on tehty Webropolilla ja analysointiin on käytetty apuna myös Exceliä sekä SPSS:ää. Analysoinnissa käytettiin apuna muun muassa yksiulotteista frekvenssija-

kaumaa, ristiintaulukointia ja merkittävyydestä. Yksiulotteisen frekvenssijakauman tarkoituksena on kertoa muuttujien ominaisuuksien lukumääristä aineistossa (Kananen 2011, 74). Tätä analysointikeinoa käytettiin erityisesti demografisten tekijöiden esille tuomisessa. Frekvenssijakauman tunnusluvuista on tässä tutkimuksessa käytetty perinteisten tunnuslukujen (lukumäärä, prosenttiluku) lisäksi moodia, mediaania ja keskihajontaa. Moodi on muuttujan arvo, jota esiintyy eniten aineistossa. Mediaani puolestaan kertoo vastaus vaihtoehtojen keskimmäisen arvon ja keskihajonta, kuinka kaukana muuttujan arvot keskimäärin ovat aineiston keskiarvosta. (KvantiMOTV 2003ab.) Ristiintaulukointi mahdollistaa aineistoon tutustumisen tarkemmin. Tarkoituksena on selvittää kahden eri muuttujan avulla, onko muuttujien välillä riippuvuutta ja jos on, onko kyse sattumasta (Kananen 2011, 82). Ristiintaulukointia käytettiin, jotta saataisiin selville, oliko nais- ja miesopiskelijoiden, sekä koulutuspaikkojen ja -alojen vastausten välillä suuria eroja. SPSS-ohjelmalla tehtynä ristiintaulukointi antoi korrelaatiokertoimen, joka mittaa kahden muuttujan välisen riippuvuuden voimakkuutta (Kananen 2011, 108).

Tutkimuksessa käytetty kyselylomake on Seinäjoen ammattikorkeakoulun (Joensuu, Varamäki & Viljamaa 2011) laatima ja siihen on lisätty perheyrittäjyyteen liittyviä kysymyksiä tukemaan HAAGA-HELIAn tavoitteita. Tutkimuksella haluttiin tutkia syksyllä 2012 ja keväällä 2013 HAAGA-HELIAssa aloittaneiden opiskelijoiden suhtautumista yrittäjyyteen sekä löytää yrittäjyydestä kiinnostuneita opiskelijoita. Yrittäjähenkisiä opiskelijoita etsittiin SPSS-ohjelman avulla. Etsittyjä tietoja oli yrittäjähenkisten vastaajien toimipiste, koulutusohjelma, kotipaikkakunta, pohjakoulutus ennen nykyisiä opintoja ja onko lähipiirissä yrittäjiä. Kyselylomakkeen kysymyksistä valittiin kysymyksiä, jotka toivat esille vastaajan henkilökohtaisen näkemyksen yrittäjyydestä tai mielenkiinnon yrittäjyyttä kohtaan.

Erityisesti tutkimuksessa haluttiin keskittyä siihen, onko vanhempien ammateilla vaikutusta opiskelijan yrittäjyysnäkömyksen muotoutumiseen. Lisäksi tutkimuksen tuloksia pyritään mahdollisesti hyödyntämään yrittäjyyden koulutustarjonnan kehittämisessä HAAGA-HELIAssa

4 Kyselytutkimuksen tulokset

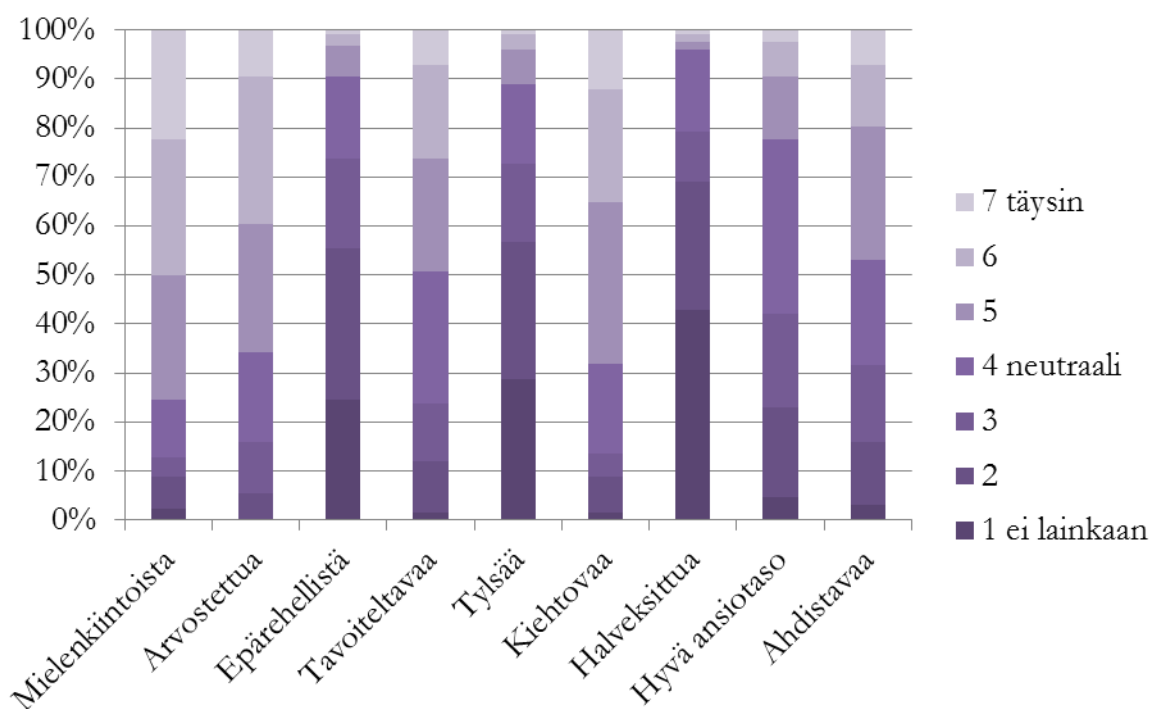
Kyselyyn saatiin vastauksia kaikista HAAGA-HELIA:n toimipisteistä. Kysely lähetettiin 1865 opiskelijalle ja 126 opiskelijaa (7%) vastasi kyselyyn. Eniten vastauksia saatiin Pasilan toimipisteestä (N=49, 39 %) ja vähiten Vallilasta (N=5, 4 %). Myös Vierumäen toimipisteestä saatiin erittäin vähän vastauksia (N=6, 5 %). Porvoon (N=22), Haagan (N=21) ja Malmin (N=22) toimipisteissä vastausprosentti oli kussakin noin 16. Kyselyyn vastanneista ensimmäisen vuoden opiskelijoista 55 prosenttia oli päiväopiskelijoita (N=69) ja vajaa 40 prosenttia iltalinjan opiskelijoita (N=48). (Liite 3.)

Kyselyyn vastanneista useimmat opiskelevat tradenomeiksi (N=62, 68 %). Res-
tonomeiksi opiskelee 25 prosenttia (N=23) vastaajista. Loput koulutusohjelmansa ker-
toneista opiskelee liikunnanohjaajiksi (N=6, 7 %). Tradenomiopiskelijoista eniten vas-
tauksia tuli liiketalouden opiskelijoilta (N=32, 35 %) ja toiseksi eniten vastauksia tuli
tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta (N=16, 18 %). Vastauksia ei tullut lainkaan jour-
nalismin tai finanssi- ja talousasiantuntijan koulutusohjelmista. Erittäin vähän vastauk-
sia saatiin myös myyntityön ja hotelli- ja ravintola-alan koulutusohjelmista (N=1, 1 %).
(Liite 3.)

4.1 Vastaajien näkemykset yrittäjyydestä

Tutkimuksen päätavoitteena oli selvittää HAAGA-HELIA:n ensimmäisen vuoden opiskelijoiden näkemyksiä yrittäjyydestä, jotta yrittäjyydenopintoja pystyttäisiin kehittämään. Lisäksi näkemyksien avulla pystyttiin etsimään yrittäjähenkisiä opiskelijoita. Mielipidekysymyksillä pyrittiin selvittämään, onko opiskelijoiden suhtautuminen yrittäjyyteen positiivista vai negatiivista. Vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka hyvin annetut näkemykset yrittäjyydestä pitävät heidän mielestään paikkansa. Näkemyksiä mitattiin 7- portaisen asteikon avulla, mediaanin ollessa neljä, jossa yksi tarkoittaa ei lainkaan vastaa mielikuvia ja seitsemän vastaa täysin mielikuvia. Apuna käytettiin vastakohta adjektiiveja lisäämään tulosten luotettavuutta. Tulokset esitetään pääosin keskiarvoina, mutta keskihajontaa ja moodia käytetään havainnollistamaan, kuinka yksimielisiä vastaajat olivat. Kaikissa yrittäjyysnäkemyksiä koskevilla vastauksilla keskihajonta oli 1,3-1,5, joka tarkoittaa, että vastauksissa oli jonkin verran eroavaisuuksia.

Vastaajien mielikuvia vähiten vastasi, että yrittäjyys olisi halveksittua ($ka=2,2$), epärehellistä ($ka= 2,6$) tai tylsää ($ka=2,6$). Huomattavaa on, että moodi oli halveksutun kohdalla yksi, joka tarkoittaa, että suuri osa vastaajista ei pidä yrittäjyyttä lainkaan halveksuttavana. Eniten vastaajat näkivät yrittäjyyden mielenkiintoisena ($ka=5,2$), arvostettuna ($ka=4,9$) ja kiehtovana ($ka=4,9$). Moodi oli mielenkiintoisen ja arvostetun kohdalla kuusi, joka tukee vastaajien yhteneväisiä vastauksia. Positiivista on, että vastaajat mieltävät yrittäjyyteen enemmän positiivisia kuin negatiivisia mielikuvia. Ansiotasoa ($ka=3,6$) vastaajat pitivät yrittäjällä kuitenkin melko heikkona. Mielikuvat yrittäjyyden tavoiteltavuudesta ($ka=4,5$) ja yrittäjyyden ahdistavuudesta ($ka=4,2$) saivat neutraalit arviot. Huomattavaa on kuitenkin, että ahdistavuuden muuttujan moodi oli kuusi. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Vastaajien mielikuvat yrittäjyydestä

Mielenkiintoista on, että vaikka vastaajat näkevät yrittäjyyden kiehtovana vaihtoehtona, ei yrittäjäksi ryhtyminen kuitenkaan kiinnosta erityisen paljon. Vaikkei yrittäjyys vastaajien mukaan juuri nyt olisi tavoiteltavaa, on kuitenkin hyvä huomata, että suhtautuminen yrittäjyyteen on melko neutraalia ellei jopa positiivista. On mahdollista, että vastaajien näkemät heikko ansiotaso ja mahdollinen stressi, vaikuttavat yrittäjyyden tavoiteltavuuteen. Suuri osa vastaajista mieltää yrittäjyyden ahdistavaksi, joka varmasti

laskee yrittäjyysintoa. On mahdollista, että tuntematon asia koetaan ahdistavana ja mikäli opiskelijat tutustuisivat aiheeseen tarkemmin, saattaisivat mielikuvat muuttua. Matalaa palkkatasoa ja stressiä on niin osalla yrittäjistä kuin palkansaajistakin. Jotta opiskelijat saataisiin kiinnostumaan yrittäjyyden opinnoista, olisi tärkeää, että yrittäjyyttä ei automaattisesti luultaisi erityisen ahdistavaksi tai huono palkkaiseksi. Edellä mainittuihin voidaan mahdollisesti vaikuttaa toteuttamalla ARENEn yrittäjyysstrategiaa, jolloin yrittäjyysilmapiiri olisi myönteisempi.

Vastaajilta kysyttiin tarkemmin tulevaisuuden suunnitelmista ja yrittäjäksi ryhtymisestä, jotta nähtäisiin paremmin opiskelijoiden innostus yrittäjyyttä kohtaan. Näkemyksiä selvitettiin sanallisten selitysten ja 7-portaisen asteikon avulla mediaanin ollessa neljä. Luotettavuutta tehostamaan käytettiin jälleen vastakohtia. Kaikissa vastauksissa keskihajonta oli 1,3–1,9, joka kertoo jälleen hieman eriävistä näkemyksistä. Lähes puolet vastaajista ($ka=3,6$) suunnittelee ryhtyvänsä yrittäjäksi kun on hankkinut omasta mielestään sopivan määrän työkokemusta. Vaikka moodi oli neljä, tulee huomioida, että vastausten keskihajonta oli 1,8, joka tarkoittaa, että vastauksissa oli eroja. Tulee tosin muistaa, että sanan ”sopiva” määritelmä on jokaisen vastaajan itse määriteltävissä ja määritelmä saat-
taa vaihdella paljonkin. Vastaajista 75 prosenttia ($N=95$) on ollut työelämässä yhtäjaksoisesti yli kuusi kuukautta ennen nykyisiä opintoja. Voidaan siis olettaa, että sopiva aika on vastaajille useampi vuosi, koska harva vastaajista työskentelee yrittäjänä. Edellä mainittua tukee myös vastaajien suunnitelmat jatkaa uraansa toisen palveluksessa valmistumisen jälkeen ($ka=5,5$, $Mo=6$). Kun kysymys yrittäjäksi ryhtymisestä aseteltiin toisin, kuinka moni aikoo ryhtyä yrittäjäksi jossain vaiheessa työuraansa, laski keskiarvo 3,4:ään. Keskihajonta on tosin suuri, 1,9 ja moodi kaksi, jotka kertovat vastauksien eroavaisuuksista. Luku oli vielä pienempi ($ka=3,1$, $Mo=2$, $sd=1,7$) kysyttäessä, kuinka moni aikoo perustaa tulevaisuudessa oman yrityksen. (Liite 5.) Sanallisten kysymysten vastauksissa tulee muistaa, että kysymykset ovat tulkinnan varaisia ja vastaajat voivat kokea määritelmät eri tavoilla.

Tarkasteltaessa yrittäjäksi ryhtymistä toisin aseteltuna, tulee esille vähäinen yrittäjäinto. Suurin osa vastaajista ($ka=5,4$) valitsisi palkkatyön ennen yrittäjyyttä. Huomattavaa on moodi, joka on seitsemän ja tukee väittämää, että palkkatyö on vastaajille mielekkäämpi vaihtoehto kuin yrittäjyys. Työkokemuksen hankkiminen ei näyttäisikään vaikuttavan yrittäjäksi ryhtymiseen. Työttömyys ei kuitenkaan houkuta, jos vaihtoehtona on yrittä-

yyys ($k_a=2,4$, $M_o=1$). Toisaalta mielenkiintoista on, että jotkut valitsevat mieluummin työttömyyden kuin yrittäjyyden. (Liite 5.)

Yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumisen jälkeen ei pidetä erityisen helppona ($k_a=3,4$, $M_o=4$) eikä vaikeana. Onnistuminen yrittäjyydessä valmistumisen jälkeen sai suuremman keskiarvon (3,9) kuin epäonnistuminen ($k_a=3,7$). Noin puolet vastaajista ($k_a=4,3$) ajattelee, että mikäli he todella haluaisivat, voisivat he helposti perustaa yrityksen ja toimia yrittäjänä valmistumisen jälkeen. Tätä tukee moodi, joka on viisi, mutta toisaalta tulee huomioida keskihajonta, joka on 1,7. Tulosten perusteella vastaajat uskovat jonkin verran kykyihinsä yrittäjinä. On mahdollista, että yrittäjyys ja -into vaatisivat heiltä vielä enemmän varmuutta ja kokemusta. Oletusta tukee se, että vastaajat ajattelevat, että asioita, joihin he eivät voi vaikuttaa, mutta jotka voisivat vaikuttaa yrittäjänä toimimiseen, ei ole erityisen paljon ($k_a=3,5$, $M_o=4$). Toisaalta taas vastaajat kokevat yrittäjäksi ryhtymisen melko helppona.

Toistaiseksi palkkatyötä ja – tuloa pidetään mieluisampana ja turvallisempana vaihtoehtona. Ensimmäisen vuoden opiskelijat eivät tunnista tai kiinnostu myöskään sisäisestä yrittäjyydestä. Suurin osa ($k_a=5,2$, $M_o=6$) näkee itsensä työskentelevän palkkatyöntekijänä ilman minkäänlaista kytköstä yrittäjyyteen. Nykyinen työkuultuuri kuitenkin vaatii monilta sisäistä yrittäjyyttä, joten on tärkeää, että opiskelijat oppisivat näkemään myös sisäisen yrittäjyyden yhtenä vaihtoehtona toteuttaa yrittäjyyttä. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Opiskelijoiden näkemykset itsestään yrittäjänä

	keskiarvo	moodi	keskihajonta
yrittäjäksi kun sopiva määrä työkokemusta	3,6	4	1,8
yrittäjäksi jossain vaiheessa työuraa	3,4	2	1,9
yrityksen perustaminen tulevaisuudessa	3,1	2	1,7
palkkatyö ennen yrittäjyyttä	5,4	7	1,5
halutessaan helppo perustaa yritys	4,3	5	1,7

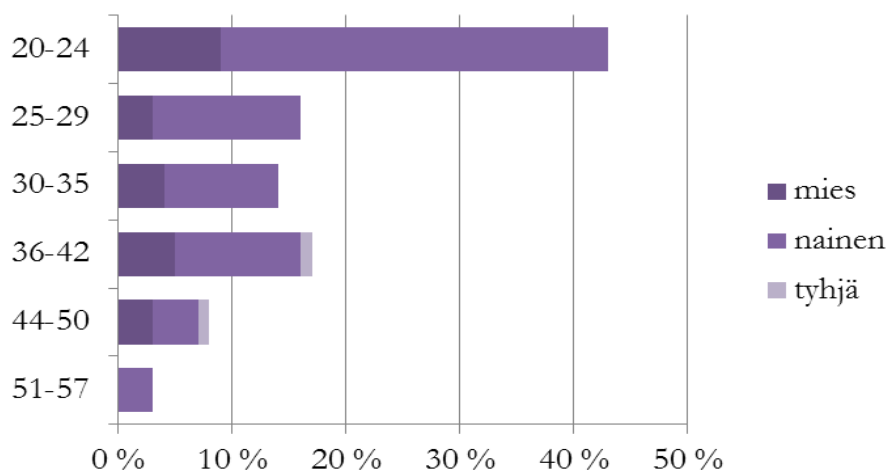
Vastaajista 15 prosenttia (N=19) on perustanut yrityksen aikaisemmin, mikä voi vaikuttaa vastauksiin, koska osalla vastaajista on käytännön kokemusta aiheesta. Yrityksen jo perustaneita vastaajia pyydettiin arvioimaan kokemusta yrittäjyydestä 7-portaisen asteikon mukaisesti. Kokemukset yrittäjyydestä vaihtelivat melko paljon ($st=1,7$). Reilu 40 prosenttia vastaajista piti kokemusta positiivisena, noin 20 prosenttia piti kokemusta neutraalina ja loput (40 %) negatiivisena. Erittäin positiivisena kokemuksena yrityksen perustamista piti viisi prosenttia ja erittäin negatiivisena kymmenen prosenttia vastaajista. Keskiarvoksi (4,2) tulee neutraali kokemus yrittäjyydestä, mutta huomattavaa on erittäin negatiivisesti suhtautuneiden määrä. On yllättävää, että valtaosa ei pitänyt kokemusta positiivisena ja että negatiivinen ääripää sai enemmän vastauksia kuin positiivinen. Moodi oli kuitenkin kuusi, joka osoittaa, että useat pitivät kokemusta kuitenkin positiivisena. Puolet yrittäjyyttä negatiivisena pitäneistä vastasivat myöntävästi, että on olemassa paljon vastaajasta riippumattomia asioita, jotka voivat estää yrittäjänä toimimisen valmistumisen jälkeen. On siis mahdollista, että ammattikorkeakoulut pystyisivät yksilöllisillä opetuksilla kuten hautomotoiminnalla parantamaan mahdollisuuksia onnistua yrittäjyydessä tulevaisuudessa.

4.2 Vastanneiden demografiset tekijät ja yrittäjähenkiset opiskelijat

Tutkimukseen vastasi 126 HAAGA-HELIAn ensimmäisen vuoden opiskelijaa. Vastaajien demografisista tekijöistä tutkittiin ikää, sukupuolta, kotipaikkakuntaa ja koulustausta. Demografiset tekijät auttoivat yrittäjähenkisten opiskelijoiden etsimisessä ja toivat esille eroja vastauksissa, jotka voivat johtua opiskelijoiden erilaisista taustoista ja kokemuksista. Tulee kuitenkin muistaa, että demografisissa tekijöissä ei ollut suuria eroavaisuuksia ja yleistysnäiden tekijöiden perusteella ei voida tehdä. On kuitenkin huomionarvoista tuoda eroavaisuuksia esille, koska ne ovat usein johdonmukaisia. On esimerkiksi huomattavissa, että vanhemmat opiskelijat ovat itsevarmempia kuin nuoremmat opiskelijat. Eroavaisuuksien perusteella on myös mahdollisesti aiheellista pohdita, tulisiko päivä- ja iltalinjojen opetuksen olla täysin samanlaista vai voisiko niitäkin muokata eri ryhmän tarpeiden mukaan.

Kaikki vastaajista oli kotoisin Suomesta. Vastanneista 24 prosenttia (N=30) oli miehiä ja 75 prosenttia (N=94) naisia. Vastaajista lähes 45 prosenttia (N=54) on iältään 20–24-

vuotiaita, noin 15 prosenttia (N=20) vastanneista on 25–29-vuotiaita ja 30 prosenttia (N=38) 30–42-vuotiaita. Loput vastaajista, noin kymmenen prosenttia (N=14), ovat iältään 44–57-vuotiaita. (Kuvio 7.) Vastaajista lähes puolet on 20–24-vuotiaita, joten tutkimuksen perusteella ei myöskään voida yleistää tuloksia koskemaan kaikkia ikäluokkia.

Kuvio 7. Kyselylomakkeeseen vastanneiden ikä- ja sukupuolijakauma prosenteissa

Tutkimusraportissa tuodaan esiin yrittäjyyteen tyypillisesti liitettäviä asioita kuten ongelmien ratkaisukyky, riskienotto ja uusien ideoiden tuottaminen. Kyselyn vastaajilta kysyttiin 7-portaisen asteikon avulla arviota omista kyvyistä edellä mainittujen suhteen. Vastaajat olivat vähiten samaa mieltä väittämän kanssa, jossa kysyttiin kykeneekö vastaaja sietämään epävarmuutta (ka=4,3, Mo=3). Toiseksi vähiten vastaajat mielsivät itsensä riskienotto kykyisiksi (ka=4,7, Mo=5). Juuri nämä kyvyt mielletään usein yrittäjälle tarpeellisiksi, koska yrittäjänä esim. tulot voivat vaihdella hyvinkin paljon ja koko liikeidea saattaa epäonnistua. Kykyä uusien palveluiden tai tuotteiden kehittämiseen arvioitiin keskiarvollisesti melko positiiviseksi (ka= 4,8, Mo=5). Vastaajat pitivät itseään parempina uusien ideoiden tuottamisessa (ka=5,3, Mo=5). Parhaimpina kykyinään vastaajat pitivät ryhmän toiminnan ja tehtävien organisointia (ka=5,7, Mo=6) ja omaa ongelmien ratkaisu kykyä (ka=5,7, Mo=6). Muiden saamista mukaan toimintaan (ka=5,1, Mo=5) pidettiin hyvänä. Mielenkiintoista on, että kolmanneksi parhaimpana kykynä keskiarvollisesti pidettiin kykyä nähdä asiat toisessa valossa (ka=5,5, Mo=6). Tämä kyky voi mahdollistaa uusien tuotteiden tai palveluiden kehittämisen. Olemassa olevaa saatetaan kehittää paremmaksi. Vastaajien näkemykset itsestään vakuuttavana ja myyntihenkisenä vaihtelivat jonkin verran vaikka pääosin olivatkin positiivisia (ka=4,9,

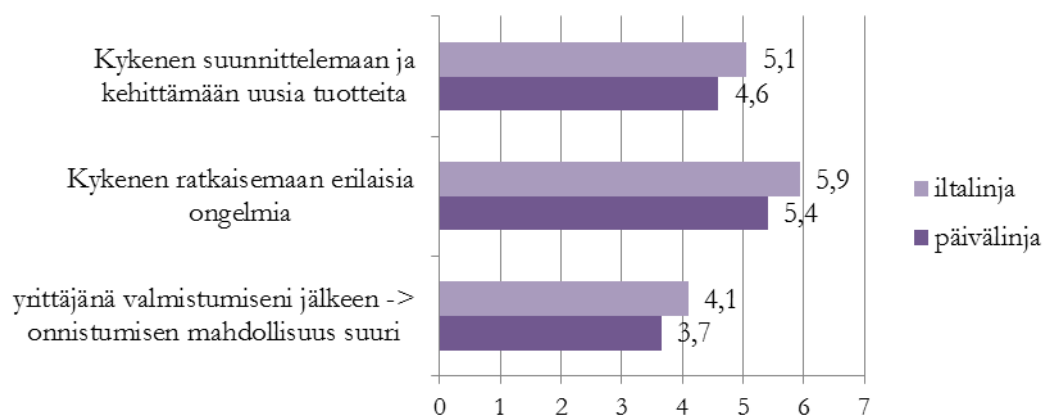
$M_o=6$, $sd=1,4$). (Liite 4.) Huomattavaa kaikissa vastauksissa on melko pieni keskiarvo (ka=1,2) ja moodien positiivisuus (ka=5).

Yhteenvedona voidaan todeta, että vastaajat omaavat mielestään melko paljon yrittäjyydelle tarpeellisia ominaisuuksia ja ovat varmoja kyvyistään. Yrittäjyyden opinnot kehittäisivät myös opiskelijoiden sisäistä yrittäjyyttä, jolloin he voisivat hyödyntää vahvuuksiaan ilman, että joutuisivat toimimaan itse yrittäjinä jos eivät koe sitä itselleen ominaiseksi. Myös ammattikorkeakoulujen muut opinnot voivat tukea näitä ominaisuuksia mm käyttämällä ryhmitöitä ja myyntiharjoituksia.

Yrittäjähenkisiä opiskelijoita tarkasteltiin vielä lähemmin ristiintaulukoinnin avulla. Tarkastelun kohteena olivat sukupuoli, ilt- ja päivälinjalaisten sekä toimipisteiden erot. Merkitsevyyserojen ilmaisen apuna käytetään p-arvoa (p), jossa testisuureen ollessa yhtä suuri tai pienempi kuin 0,001 on tulos erittäin merkitsevä ja testisuureen ollessa suurempi kuin 0,05 ei ero ole merkitsevä (Kananen 2011, 82–83).

Mainitsemisen arvoisia eroja havaittiin kysyttäessä ongelmien ratkaisukyvyistä ($p=0,015$), suunnittelun ja uusien tuotteiden kehittämistäidosta ($p=0,045$) ja yrittäjänä toimimisen onnistumisen mahdollisuuksista ($p=0,048$).

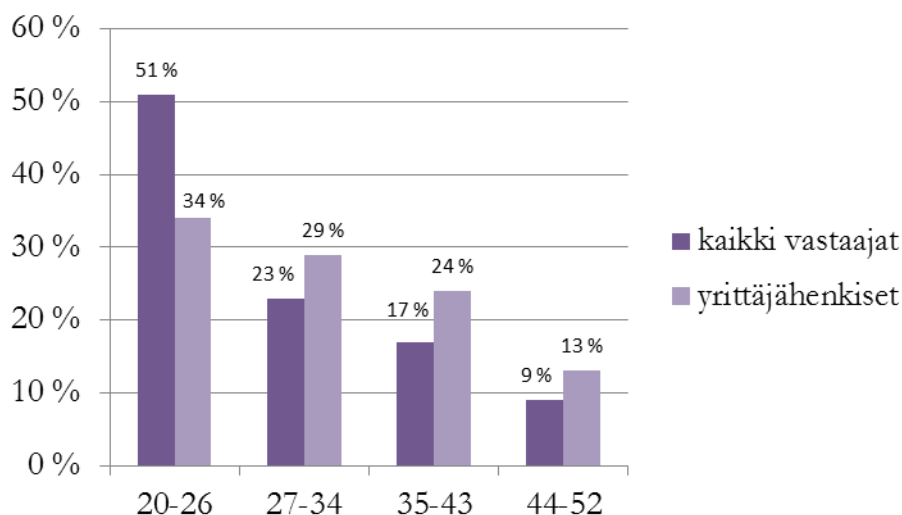
Opiskelijat pitivät keskiarvollisesti itseään hyvinä ratkaisemaan ongelmia, iltalinjalaisten keskiarvon ollessa 5,9 ja päivälinjalaisten 5,4. Iltalinjalaiset uskoivat (ka=5,1) enemmän omiin kykyihinsä uusien ideoiden ja tuotteiden kehittämisessä kuin päiväopiskelijat (ka=4,6). Vastaajat pitivät onnistumisen mahdollisuutta yrittäjäksi ryhtyessä suhteellisen pienenä, iltalinjan opiskelijat (ka=4,1) kuitenkin uskoivat mahdollisuuksiinsa enemmän kuin päiväopiskelijat (ka=3,7). (Kuvio 8.)

Kuvio 8. Päivä- ja iltalinjan vastaajien erot keskiarvojen mukaan

Ongelmien ratkaisukyky on yksi yrittäjän tärkeimmistä tehtävistä, muutoinhan yritys kaatuisi jo ensimmäiseen kompastuskiveen. Yrittäjälle on myös tärkeää kyetä uudistamaan tuotteita tai palveluita, jotta hän saa asiakkaat kiinnostumaan juuri omasta tuotteestaan. Iltalinjalaiset olivat vastauksissaan itsevarmempia omista kyvyistään kuin päivälinjalaiset. Iltalinjalaisten itsevarmuus johtunee heidän iästään ja vuosien aikana kertyneistä kokemuksista.

Tarkemmin yrittäjähenkisiä opiskelijoita, etsittiin kysymysten 8 (kohta 2,12,16 ja 17), 11, 12, 18, 27 ja 30 avulla. Lukumäärällisesti yrittäjähenkisiä opiskelijoita oli eniten 20–26-vuotiaissa (N=13, 34 %) ja vähiten 44–52-vuotiaissa (N=5, 13 %). Hieman vajaa 25 prosenttia (N=9) yrittäjähenkisistä vastaajista oli 35–43-vuotiaita. Loput lähes 30 prosenttia (N=11) yrittäjähenkisistä oli 27–34-vuotiaita. Voidaan kuitenkin olettaa, että 35–43-vuotiaiden vastaajien kiinnostus yrittäjyyteen on melko suuri. Kyselyyn vastanneita nuorinta ikäluokkaa (20–26v) olevia opiskelijoita on lähes 30 prosenttia enemmän kuin toiseksi vanhinta ikäluokkaa (35–43v). Tarkasteltaessa yrittäjähenkisiä opiskelijoita samoissa ikäryhmissä, on eroa enää noin 10 prosenttia. Vertailtaessa yrittäjähenkisiä opiskelijoita kaikkiin vastaajiin omien ikäryhmien sisällä, huomataan, että 20–26-vuotiaissa on vähiten yrittäjähenkisiä opiskelijoita vähiten. Eniten yrittäjähenkisiä oppilaita on 44–52-vuotiaissa. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Kaikkien vastaajien ja yrittäjähenkisten vastaajien ikäjakauma

Suurin osa vastaajista oli kotoisin Uudeltamaalta (N=106, 80%), 3 prosenttia (N=4) vastaajista ilmoitti olevansa kotoisin Päijät-Hämeestä ja Kanta-Hämeestä. Muita vastaajien kotipaikkakuntia oli muun muassa Lappi (N=1, 1%) ja Keski-Suomi (N=1, 1%). Yrittäjähenkisistä oppilaista lähes 90 prosenttia (N=33) oli kotoisin Uudeltamaalta. Karkeasti voidaan todeta, että Uudellamaalla on enemmän yrittäjähenkisiä oppilaita kun muualla Suomessa. Tulee kuitenkin muistaa, että tutkimus on toteutettu Etelä-Suomessa ja valtaosa kyselyyn vastanneista opiskelee pääkaupunkiseudulla. Huomattavan enemmistön vastaajista ollessa kotoisin Uudeltamaalta, ei vastaajien näkemyksiä yrittäjyydestä kotipaikkakuntien mukaan ole luotettavaa vertailla. Tulos on kuitenkin rohkaiseva, koska Uudellamaalla yrittäjien osuus kaikista työssäkäyvistä ei ole erityisen suuri. Yrittäjien määrän vähentyminen saattaisi näkyä myös Uudellamaalla nopeasti, koska kilpailu työpaikoista kasvaisi entisestään. Suurempiin kaupunkeihin muutetaan usein laajempien mahdollisuuksien ja työpaikkojen perässä. On mahdollista, että muualta kuin Uudeltamaalta tulevat kyselyn vastaajat ovat muuttaneet opiskelemaan juuri näiden syiden takia ja eivät siksi ole kovin yrittäjähenkisiä. Muuttoliikenteen lisääntyessä suurtenkin kaupunkien työpaikat vähenevät ja yrittäjyydestä tulee varteen otettava vaihtoehto. AMK:n onkin tärkeää antaa opiskelijoille valmiudet työllistää itsensä jos töitä ei muuten löydy.

Vastaajista 55% (N=69) oli käynyt lukion ennen opiskeluiden aloittamista HAAGA-HELIAssa. Reilu 20 prosenttia (N=26) oli käynyt ammatillisen koulutuksen ja kuusi prosenttia (N=7) vastaajista oli suorittanut kaksoistutkinnon. Muita koulutuksia (N=24, 19%) oli opistotasoinen tutkinto, merkantti ja ammattikorkeakoulu. Suhteellisesti eniten yrittäjähenkisiä oli kaksoistutkinnon (N=3, 43%) ja ammatillisen tutkinnon suorittaneissa (N=8, 31%). Vähiten yrittäjähenkisiä oli lukion (N=19, 28%) suorittaneissa. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Vastaajien koulutustasot ennen nykyisiä opintoja

	lukio	ammatillinen	muu	kaksoistutkinto
kaikki N=	69	26	24	7
kaikki %	55	21	19	6
yrittäjähenkiset N=	19	8	8	3
yrittäjähenkiset %	50	21	21	8
y.henkiset omasta tutkinnosta %	28	31	33	43

Kuten tutkimusraportin alussa todettiin, on yrittäjien koulutustaso tällä hetkellä melko matala. ARENEn tavoitteena on kuitenkin, että ammattikorkeakoulu pohjaisten yrittäjien lukumäärä lisääntyisi. Kyselyyn vastanneissa ei ole havaittavissa, että korkeampi koulutus lisäisi yrittäjyysintoa.

Vastaajista jopa 25 prosenttia (N=31) vastasi myöntävästi kysyttäessä, onko heillä jokin uusi idea tai innovaatio, jonka pohjalta voisi aloittaa liiketoiminnan. Toistuvia esille tulleita aloja, joille uudet ideat kohdentuisivat, oli muun muassa liikunta-ala (13 %), matkailu (13%), IT-ala (13%), verkkokauppa (6,5%) ja ravintola-ala (6,5%). Palvelualat kuten matkailu ja ravintola-ala ovat tyypillisiä yrittäjille Suomessa, joten HAAGA-HELIA pystyisi varmasti auttamaan ja tarjoamaan ammattitaitoaan opiskelijoille, jotka ovat kiinnostuneita kartoittamaan alaa ja perustamaan yrityksen.

13 prosenttia (N=17) vastaajista ilmoitti olevansa perustamassa omaa yritystä tällä hetkellä. Tämä sisältää myös ne opiskelijat, jotka ovat vasta työskentelemässä liikeidean parissa tai selvittämässä erilaisia asioita yrityksen perustamiseksi. Kolmasosa niistä, joilla on mielessään jokin uusi idea tai innovaatio, on perustamassa omaa yritystä (N=11). 35 prosentilla (N=6) vastaajista ei ole tällä hetkellä uutta ideaa tai innovaatiota, mutta he ovat perustamassa yritystä kyselyn aikana. Todennäköisesti he ovat perustamassa yritystä jo olemassa olevalle idealle. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Vastaajat, joilla on uusi idea tai ovat perustamassa tai perustaneet yrityksen

	uusi idea	perustamassa yrityksen	perustanut yrityksen	kpl
1	x	x	x	5
2	x	x		6
3	x			18
4		x		5
5		x	tyhjä	1
6			tyhjä	1
7			x	12
8	x		x	2
yhteensä	31	17	19	

On myönteistä huomata, että uuden innovaation pohjalta uskalletaan ryhtyä yrittäjäksi, koska moni voisi kokea riskin olevan liian suuri. ARENEn yrittäjyysstrategiassa tuotiin esiin juuri tavoite innovatiivisten yritysten lisääntymisestä AMK-tutkinnon

suorittaneiden yrityksissä. Tukemalla innovatiivisuutta opiskeluissa ja mahdollistamalla tutustumisen tarkemmin ideaan esimerkiksi yrityshautomotoiminnassa, on mahdollista, että innovatiivisuus kasvaisi lisää. Pitiväthän vastaajat itseään melko hyvinä uusien ideoiden tuottajina.

Kun tarkastellaan erikseen uutta ideaa ja yrityksen perustamista aikaisemmin yrityksen perustaneiden näkökulmasta, nähdään eroavatko tulokset paljon koko otoksen tuloksista. Vastaajista 15 prosenttia (N=19) on perustanut yrityksen aikaisemmin. Heistä reilu 25 prosenttia (N=5) on perustamassa tällä hetkellä uutta yritystä uuden innovaation tai idean pohjalta ja toiset 25 prosenttia jo olemassa olevan idean pohjalta. 10 prosentilla vastaajista (N=2) on uusi idea, mutta he eivät ainakaan tällä hetkellä ole perustamassa sen pohjalta uutta yritystä. Uusi innovaatio on yhteensä 35 prosentilla (N=7) jo yrityksen perustaneista, ja heistä reilu 70 prosenttia (N=5, 71 %) on perustamassa yritystä sen pohjalta. Huomataankin, että jo aikaisemmin yrittäjänä toimineet, uskaltavat muita rohkeammin lähteä perustamaan yritystä uuden idean pohjalta. (Taulukko 3.) On sitten kyse kokemuksen tai itseluottamuksen saamisesta, voi näitäkin asioita tukea oppilaitoksissa.

4.3 Yrittäjähenkisten vastaajien toimipiste ja koulutusala

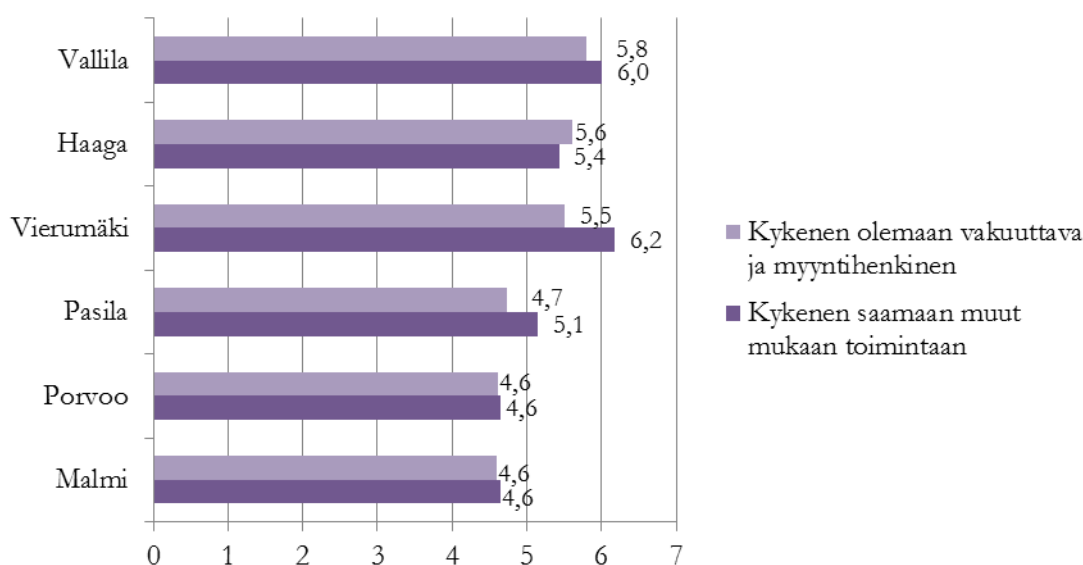
Vastaajista eniten yrittäjähenkisiä opiskelijoita oli Pasilan toimipisteessä (N=12, 32 %) ja vähiten Malmin toimipisteessä (N=5, 13 %). Haagassa (N=8, 21 %) ja Porvoossa (N=8, 21 %) oli myös melko vähän yrittäjähenkisiä. Kannattavampaa onkin tarkastella toimipistekohtaisesti kaikkien vastaajien ja yrittäjähenkisten vastaajien eroja. Tällöin yrittäjähenkisiä opiskelijoita oli vähiten Vallilan (20 %), Malmin (23 %) ja Pasilan toimipisteissä (25 %). Haagassa vastaajista 38 prosenttia oli yrittäjähenkisiä ja Porvoossa 36 prosenttia. Eniten yrittäjähenkisiä opiskelijoita oli Vierumäellä (50 %). (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Yrittäjähenkiset opiskelijat toimipisteittäin

	Pasila	Malmi	Porvoo	Haaga	Vierumäki	Vallila
kaikki N=	49	22	22	21	6	5
kaikki %	39	17	17	17	5	4
yrittäjähenkiset N=	12	5	8	8	3	1
yrittäjähenkiset %	32	14	22	22	8	3
y.henkiset toimipisteessä %	24	23	36	38	50	20

Tuloksissa tulee muistaa, että osasta toimipisteistä saatiin erittäin vähän vastauksia ja yleistyksiä on mahdotonta tehdä muutaman opiskelijan mielipiteen pohjalta. On kuitenkin havaittavissa, että liiketalouden opiskelijat, joita on Malmilla, Pasilassa ja Vallilassa eivät ole erityisen kiinnostuneita yrittäjyydestä. Tulos yllättää Vallilan kohdalla, koska suuri osa yrittäjyyden opinnoista löytyy sieltä. Tosin ensimmäisen vuoden opiskelijat uskin ovat valinneet toimipistettä sen mukaan, minkä suuntautumisen he tulevat valitsemaan. Restonomi opiskelijat, joita on Porvoossa ja Haagassa, näkevät yrittäjyyden selkeästi vahvemmin yhtenä uravaihtoehtona. Yllättävää on myös, että jopa puolet Vierumäen liikuntaopiskelijoista on yrittäjähenkisiä. On mahdollista, että opiskelijoiden urheilutaustat tukevat yrittäjämäisiä piirteitä. Mikäli näin on, on kannattavaa, että HAAGA-HELIAsta löytyy entisille urheilijoille suunnattu yrittäjyydenkoulutuslinja.

Toimipaikkakohtaisia eroja tarkasteltiin tarkemmin ristiintaulukoinnin ja p-arvojen avulla. Erittäin merkittäviä eroja (0,001) toimipaikkakohtaisesti löytyi omasta näkemyksestä saada muut mukaan toimintaan. Melkein merkitseviä eroja löytyi näkemyksessä olla myyntihenkinen ja vakuuttava (0,048). Suurimmat erot jäljempänä mainitussa olivat Vallilan ($k_a=5,8$) ja Malmin ($k_a=4,6$) toimipisteiden välillä. Muiden mukaan saamisessa toimintaan ollaan itsevarmimpia Vierumäelle ($k_a=6,2$) ja vähiten itsevarmoja Malmilla ja Porvoossa ($k_a=4,6$). (Kuvio 10.)

Kuvio 10. Erot keskiarvojen mukaan eri toimipisteissä

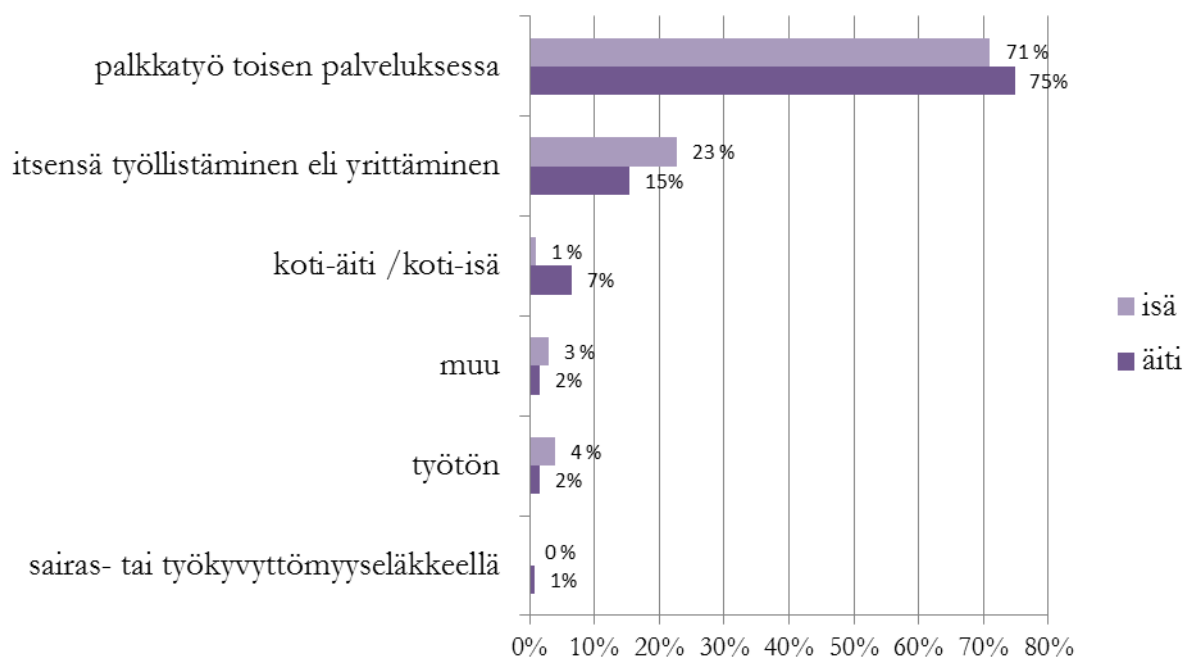

Vierumäen korkea tulos ei yllätä, koska liikunnanohjaajan ammatti vaatii tämän kyvyn kehittämistä ja omaamista. On mahdollista, että Vierumäen opetuksessa panostetaan enemmän tämän kyvyn kehittämiseen ja muut koulutuslinjat voisivat soveltaa heidän oppejaan omaan opetukseensa.

Yrittäjän tulee olla vakuuttava, jotta hänen yritystoimintaansa uskotaan, hänen tulee olla myös myyntihenkinen, jotta kauppa käy ja lisäksi hänen tulee myös kyetä innostamaan ihmisiä toimintaan, jotta liiketoiminta on mahdollista. Kaikkia taitoja on syytä harjoitella ja tuoda esille opetuksessa oli koulutuslinja mikä tahansa. Erilaiset ryhmätyöt ja käytännön harjoitukset, joita AMK:ssa käytetään, voisivat kehittää näitä kykyjä entisestään.

4.4 Lähipiirin vaikutus vastaajien yrittäjäsuuntautuneisuuteen

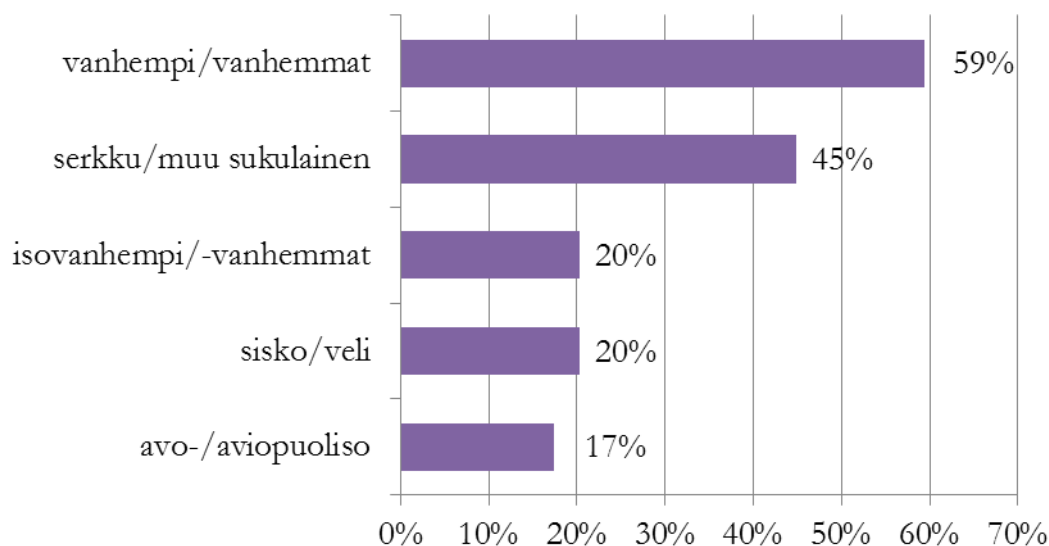
Tutkimuksessa yhtenä mielenkiinnon kohteena oli lähipiirin vaikutus opiskelijan innostukseen yrittäjyyteen. 60 prosentilla (N=75) vastaajista on tai on ollut lähipiirissään yrittäjiä. Vastaajien vanhemmista hieman yli 70 prosenttia (miehet N=90, naiset N=91) työskentelee palkkatöissä. Äideistä 15 prosenttia (N=18) ja isistä reilu 20 prosenttia (N=26) toimii yrittäjinä. Muita mainittuja ammatteja oli harmaa työvoima sekä ei tietoa. (Kuvio 11.)

Kuvio 11. Vastaajien vanhempien ammatit

Vastaajat, jotka kertoivat jommankumman vanhemmistaan toimivan yrittäjänä, eivät olleet erityisen taipuvaisia itse yrittäjyyden suuntaan. Vertailevana kysymyksenä käytettiin kysymystä ”Minulla on vakaa aikomus tulla yrittäjäksi jossain vaiheessa työuraani.” 27 prosenttia niistä vastaajista joiden isä toimii yrittäjänä, näki itsensäkin tulevaisuudessa yrittäjänä. Vastaava luku äidin ollessa yrittäjä on 16 prosenttia. Vastaajien kohdalla ei päde se, että mikäli perheessä on yrittäjyyttä, olisi lapsikin kiinnostuneempi yrittäjyydestä kuin sellainen lapsi, jonka perheessä ei ole yrittäjyyttä.

Lähipiirin yrittäjistä lähes 60 prosenttia on vanhempia. 45 prosentilla lähipiirin yrittäjä on serkku tai muu sukulainen. Vähiten lähipiirin yrittäjiä on avo- tai aviopuolisoissa (17 %). Tässä saattaa tosin vaikuttaa vastaajien matala keski-ikä. Kaikilla ei vielä ole avo- tai aviopuolisoa ja yrittäjiä on muutenkin huomattavasti vähemmän nuorissa. Useilla on lähipiirissään enemmän kuin yksi yrittäjä. (Kuvio 12.) Huolimatta siitä, että useilla on lähipiirissään yrittäjä, näkee reilu 60 prosenttia vastaajista työskentelevänsä suurimman osan työelämästään palkkatyössä. Alle 20 prosenttia edelliseen myönteisesti vastanneista uskoo, että lähipiiri haluaisi heidän tavoittelevan yrittäjyyttä.

Kuvio 12. Vastaajien lähipiirissä yrityksen omistavat henkilöt

Perheyrittäjyys ei erityisemmin kiinnostanut vastaajia. Yli 65 prosenttia ilmoitti, ettei ole kiinnostunut perheyrittäjyydestä lainkaan. Näistä vastaajista tasan puolella oli kuitenkin lähipiirissään yrittäjä. Eniten vastaajia kiinnosti perheyrittäjien liiketoiminnan kehittä-

minen kuten kansainvälistäminen (38 %) sekä perheyrittäjien hallinto ja johtaminen (31 %). Vähiten kiinnosti jokin muu määrittelemätön perheyrittäjyyteen liittyvä aihe (6 %) sekä perheyrittäjien jatkaminen (18 %).

Lähipiirien yrityksistä 43 prosenttia (N=54) toimii Suomessa. 50 prosenttia (N=64) vastaajista, joiden lähipiirissä on yrittäjä, ei ollut vastannut kysymykseen. EU:n ulkopuolella toimii vain yksi yritys. Vastaajien lähipiirien omistamien yritysten toimialat vaihtelevat suuresti. Eniten toimijoita on kampaamo- tai kauneushoitoalalla (14 %). Rakennusalaalla toimii yli 10 prosenttia vastaajien lähipiirin yrityksistä ja hieman alle 10 prosenttia IT-, kuljetus- ja muotialalla. Mikään aloista ei erityisemmin nouse esille vaan toimijoita on tasaisesti monilta eri aloilta. Yrityksissä yhteneväistä on kuitenkin, että moni niistä on palveluyrityksiä kuten suuri osa muistakin suomalaisista yrityksistä. Samaa on havaittavissa myös vastaajien pohtimissa yritysideoissa, ideat painottuvat palveluihin kuten liikuntaan, elämyksiin ja matkailuun. Kuten tutkimusraportin alussa tulee ilmi, ovat lähes kaikki suomalaiset yritykset pieniä tai keskisuuria yrityksiä. Tämä näkyy myös vastaajien lähipiirissä olevien yritysten joukossa. Lähes 40 prosenttia vastaajista ilmoitti, että heidän lähipiirissään oleva yritys työllistää 2-9 henkilöä. Viisi prosenttia vähemmän ei työllistä ketään itse yrittäjän lisäksi. Suuryrityksiä, yli 250 henkilöä työllistäviä, on vain 2 prosentilla vastaajien lähipiirissä. Tämäkin on tosin enemmän kuin keskiarvolla Suomessa. Tulee kuitenkin muistaa, että yritys on tärkeä, vaikka sillä ei olisi työntekijöitä. Yritys työllistää aina yrittäjän ja antaa hänelle mahdollisuuden toimeentuloon.

Lähes 79 prosenttia vastaajista ei ole lähipiirin yrityksen yritystoiminnassa mukana. Hieman päälle kymmenen prosenttia (13 %) vastaajista auttaa yrityksessä ilman palkkaa. Työntekijöinä lähipiirin yrityksessä on mukana kuusi prosenttia, johtoryhmässä ja omistajina 3 prosenttia vastaajista. Yrityksen omistajat kuuluivat pienyrityksille tyypillisesti myös johtoryhmään. Etenkin opintojen aikana kokemus lähipiirin yrityksessä työskentelystä voisi olla hyödyllinen ja mm työharjoittelujen suorittamisesta näissä yrityksissä tulisi muistuttaa yhtenä vaihtoehtona.

52 prosenttia (N=65) vastaajista piti epätodennäköisenä, että he tulisivat jatkamaan tulevaisuudessa lähipiirissä olevan yrityksen toimintaa yrittäjänä. 44 prosenttia (N=55) ei osannut sanoa mielipidettään ja vain 3 prosenttia (N=3) vastaajista piti todennäköi-

senä, että jatkaisivat toimintaa. Erittäin epätodennäköisenä lähipiirin yritystoiminnan jatkamista piti 42 prosenttia (N=53) vastaajista. Tulos on huolestuttava etenkin kun ajatellaan, kuinka moni vastaajista pitää lähipiirin yrityksen jatkamista erittäin epätodennäköisenä vaihtoehtona. ARENEn yrittäjyysstrategia tähtää muun muassa yritysten jatkajien löytämiseen ammattikorkeakouluista. Ainakaan tällä hetkellä ensimmäisen vuoden opiskelijoissa ei ole yritysten jatkajiksi halukkaita opiskelijoita. Yrittäjyysopinnoissa tulisi tuoda esille myös yrityksen jatkaminen yhtenä vaihtoehtoisena yrittäjäksi ryhtymisen keinona. Jo olemassa olevan yrityksen jatkamiseen liittyy haasteita. Opiskelijoille pitäisi esitellä myös keinoja vastata haasteisiin.

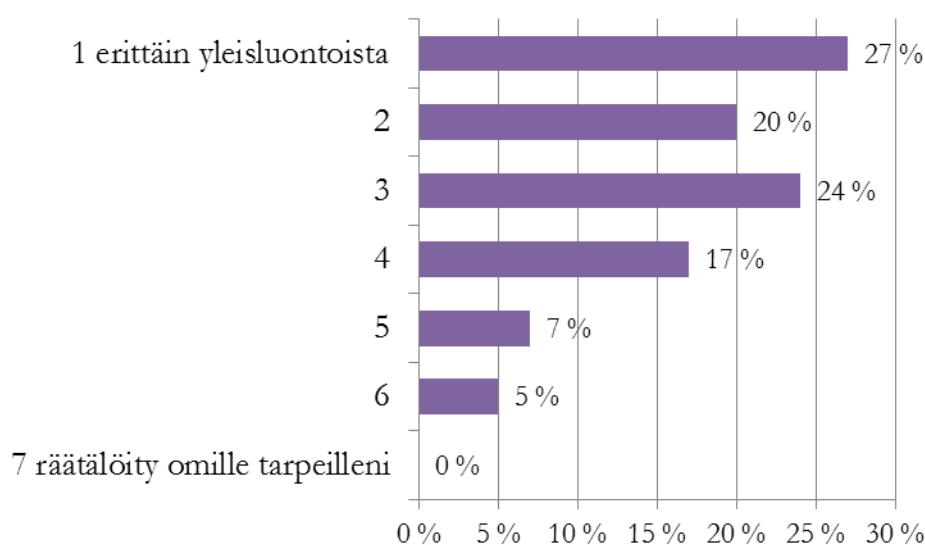
Vaikka lähipiirin yrittäjyysuuntautuneisuudella ei näytä olevan juurikaan vaikutusta vastaajan yrittäjyysinnostukseen, on lähipiirin suhtautumisella yrittäjyyteen jonkin verran merkitystä. Vastaajat eivät toimi pelkästään omien näkemyksiensä mukaan vaan heitä kiinnostaa myös ystävien ja perheen ajatukset. Lähes puolet (ka=3,7) välittävät, mitä heidän perheensä ajattelee jos he tavoittelevat yrittäjyyttä. Vastaajista vähemmistö (ka=2,7) arvioi, että heidän perheensä toivoisi heidän tavoittelevan yrittäjyyttä. Ystävien mielipiteistä välitetään hieman vähemmän. Vastaajista 3,4 ajattelee, mitä ystävät ovat mieltä siitä, että he tavoittelevat yrittäjyyttä. Vastaajat kuitenkin arvioivat, että heidän ystävänsä (ka=2,9) toivoisivat hieman enemmän kuin heidän perheensä, että vastaaja tavoittelisi yrittäjyyttä.

4.5 Vastaajien odotukset yrittäjyyden opintoihin ja kiinnostus yhteistyöhön HAAGA-HELIAN kanssa

Tutkimuksessa oli tärkeää tutkia myös vastaajien odotuksia yrittäjyyden opintoihin ja heidän kiinnostustaan yhteistyöhön HAAGA-HELIAN kanssa. Tutkimustulosten avulla HAAGA-HELIA voisi parantaa yrittäjyydenopintoja ja kannustaa opiskelijoitaan yrittäjyyteen. HAAGA-HELIAN ja lähipiirin yrityksen yhteistyö voisi mahdollistaa yrittäjyyden ja koulutuksen yhdistämisen, jossa molemmat tukisivat toisiaan eivätkä sulkisi toista vaihtoehtoa pois.

Opiskelijoiden aikaisempia kokemuksia yrittäjyyden kursseista tutkittiin, jotta nähtäisiin, mitä opiskelijat mahdollisesti yritysopinnoilta odottavat. 32 prosenttia (N=38) vastaajis-

ta on ennen HAAGA-HELIAn aloittamista osallistunut yrittäjyysaiheiselle kurssille tai koulutukseen. Heistä 55 prosenttia on perustamassa yritystä tällä hetkellä tai heillä on jokin uusi idea, jonka varaan voisi perustaa liiketoiminnan. Mielenkiintoista on, miten yrittäjyysaiheisiin koulutuksiin osallistuneet arvioivat koulutuksia. Yleisluontoisuutta tutkittiin 7-portaisen asteikon avulla, mediaanin ollessa neljä. 71 prosentin mukaan koulutus oli yleisluontoista ja yli 25 prosentin mukaan erittäin yleisluontoista. Keskiarvoksi saadaan vajaa kolme. Kukaan vastaajista ei pitänyt koulutusta räätälöityinä omille tarpeilleen, josta kertoo moodi, joka on kuusi. (Kuvio 13.)

Kuvio 13. Yrittäjyysaiheisiin koulutuksiin osallistuneiden opiskelijoiden arvio koulutusten yleisluontoisuudesta

Tämän tutkimustulosten perusteella voitaisiin väittää, että yrittäjyysaiheisten kurssien tulee olla opiskelijamäärältään melko pieniä, jotta räätälöintiä voidaan toteuttaa. Lisäksi etenkin suuntautumisopinnoissa on keskityttävä opiskelijälähtöiseen opetukseen, jolloin opiskelijat voivat kokea yrittäjyysopinnot mielekkäämmiksi ja innostua yrittäjyyden opiskelusta lisää.

14 prosenttia kyselyn vastaajista toivoi, että koulutusohjelman edustaja ottaisi heihin yhteyttä keskustellakseen yritysideoista tai oppilaitoksen tarjoamista yrittäjyysvaihtoehtoista. Eniten myönteisesti vastanneita oli vastaajissa, joilla on jokin uusi idea tai innovaatio (59 %). Heistä 60 prosenttia oli vastannut myöntävästi, että he ovat myös perustamassa yritystä tällä hetkellä. 35 prosentilla yhteydenottoa toivoneista vastaajista ei ollut uutta ideaa tai innovaatiota, eivätkä he tällä hetkellä ole perustamassa yritystä.

Vain yksi vastanneista, joka oli perustamassa yritystä, jonkin jo olemassa olevan idean pohjalta, toivoi yhteydenottoa.

Karkeasti voidaan päätellä, että suurin avun tarve on juuri idean toteuttamisessa toiminnaksi. Tätä väittämää tukee myös se, että vastanneista lähes 30 prosenttia kertoi toimineensa jo aktiivisesti yrityksen perustamiseksi. Lisäksi heistä kaksi vastaajaa arvioi yrityksen saamiseen täyteen toimintaan kestävän keskiarvallisesti 24 kuukautta. Opiskelujen alkuvaiheessa tulisikin esitellä yrittäjyysopinnot ja esihautomotoiminta opiskelijoille, jotta he voivat suunnitella yritystoimintaa opiskelujen aikana ja toteuttaa sen halutesaan joko jo opintojen aikana tai heti valmistumisen jälkeen.

Kolme prosenttia (N=3) vastaajista haluaisi HAAGA-HELIAn tekevän yhteistyötä heidän lähipiirissään olevan yrityksen kanssa. Kukaan vastanneista ei itse ole koskaan perustanut yritystä eikä ole tällä hetkellä perustamassa, heillä ei myöskään tällä hetkellä ole innovaatiota, jonka pohjalta perustaa liiketoimintaa. Yritys, jonka kanssa vastaajat toivoivat yhteistyötä, kuuluu vanhemmille. Yksi vastaajista ilmoitti myös isovanhempinsa olevan yrittäjiä. Yritykset tarjoavat rakennus suunnittelua, huonekaluja ja matkailua, sekä tuotantoa ja mediaa. Yksi myönteisesti vastanneista on yrityksen toiminnassa mukana työntekijänä sekä johtoryhmän jäsenenä.

Vastaajista 13 prosenttia (N=16) olisi valmiita tulemaan kertomaan omista yrittäjyyteen liittyvistä kokemuksista opintojaksolle tai seminaariin. Näistä vastaajista reilulla 12 prosentilla ei itsellään ollut minkäänlaista kokemusta yrittäjyydestä eikä heidän lähipiirissään ollut yrittäjiä. Heillä ei myöskään ollut uutta innovaatiota, jonka pohjalta olisi voinut perustaa liiketoimintaa. Suurimmalla osalla (67 %) myönteisesti vastanneista on lähipiirissään yrittäjiä. 30 prosenttia on tällä hetkellä perustamassa yritystä ja vajaa 20 prosenttia on jo aikaisemmin perustanut yrityksen. Yrityksen perustaminen ja täyteen toimintaan saaminen on hidasta ja haastavaa, joten etenkin heistä, joilla on itsellään tai lähipiirissään kokemusta perustamisesta, olisi varmasti paljon annettavaa opiskelijoille.

5 Pohdinta

Toteutettu tutkimus pyrki selvittämään HAAGA-HELIA:n ensimmäisen vuoden opiskelijoiden näkemyksiä yrittäjyydestä. Tutkimuksen avulla halutaan kehittää HAAGA-HELIA:n yrittäjyydenopintoja ja näin osaltaan tukea uusien yrittäjien löytymistä. Tutkimuksen tulosten perusteella on aiheellista pohtia, kuinka HAAGA-HELIA:n ensimmäisen vuoden opiskelijoiden yrittäjyyskiinnostusta voitaisiin lisätä. Tällä hetkellä ensimmäisen vuoden opiskelijat eivät ole kovinkaan kiinnostuneita lähipiirin yritysten jatkamisesta tai oman yrityksen perustamisesta. Kymmenien tuhansien yrittäjien jäädessä lähivuosien aikana eläkkeelle, on aiheellista pohtia ja tutkia, kuinka AMK:t voisivat osaltaan parantaa yrittäjyysintoa.

Tilastoista nähdään, että yrittäjiä on nuoremmissa ikäluokissa huomattavasti vähemmän kuin vanhemmissa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 123). Työ- ja elinkeinoministeriön (2012, 122) mukaan nuorten kiinnostus yrittäjyyteen on kuitenkin kasvanut. Toteutetussa tutkimuksessa nuorten aikuisten (20–26-vuotiaat) kiinnostus yrittäjyyteen on vähäistä. Yrittäjähenkisiä opiskelijoita oli eniten 44–52-vuotiaissa ja vähiten juuri nuorissa aikuisissa. Tulos ei ole yllättävä kun vertailee sitä esimerkiksi Huovisen tutkimukseen, jonka mukaan yrittäjyyskiinnostus on vähäisintä alle 26-vuotiailla. Huovinen tuo esiin myös valmennuksen ja yrittäjä kokemusten tärkeyden, jotta yrittäjyyskiinnostus heräisi nuoremmillakin. Yrittäjyystietämystä tulisi lisätä ja oppilaitokset voisivat tukea oppilaita muun muassa mentoreiden avulla. (Opetusministeriö 2009b, 19.)

Valtaosa tutkimuksen vastaajista oli nuoria aikuisia, joten tutkimus antaa suhteellisen hyvän käsityksen heidän näkemyksistään yrittäjyydestä. Yrittäjyyttä jossain vaiheessa työuraan suunnittelee alle 30 prosenttia vastaajista. Luku on tosin positiivisempi kuin Elo-Pärssisen ja Talvitien esittämä 5 prosenttia työssäkäyvistä väestöstä. Tätä saattaa selittää Koirasen (1998, 92) näkemys siitä, että yrittäjätaustaisten vanhempien lapset ovat kiinnostuneempia ryhtymään yrittäjiksi, kuin lapset, joiden vanhemmilla ei ole yrittäjyystaustaa. Tutkimukseen vastanneista 60 prosentilla oli lähipiirissään yrittäjä. Tosin huomionarvoista on, että vain alle viisi prosenttia vastaajista on kiinnostuneita jatkamaan lähipiirin yrityksen toimintaa. Kun tarkastellaan lähemmin vastaajien näkemyksiä yrittäjyydestä, voidaan kuitenkin todeta, että lähipiirin yrittäjyysuuntautuneisuudella ei ole tässä tutkimuksessa merkittävää vaikutusta opiskelijan yrittäjyysintoon. Roolimalli-

teoriaan pohjautuen yleisesti ajatellaan kotikasvatuksella olevan merkitystä yrittäjäksi kasvamiseen. Todellisuudessa vaikka roolimallilla on merkitystä, ei se kuitenkaan tarkoita, että lapsesta tulisi automaattisesti roolimallin mukainen (Koiranen 1998, 92). Valtaosa (72 %) tutkimukseen vastanneista opiskelijoista valitsee mieluummin palkkatyön kuin yrittäjyyden heti valmistumisen jälkeen. Myöskään opiskelijoilla olevat valmiit liikeideat tai yrittäjämäiset piirteet eivät innosta yrittäjäksi ryhtymiseen. Perheyrittystenliiton mukaan jopa 80 prosenttia Suomen yrityksistä luokitellaan perheyrittysiksi. Mikäli valtaosa väestöstä on edes suurin piirtein samaa mieltä lähipiirin yritystoiminnan jatkamisesta kuin vastaajat, on huoli perheyrittysten jatkajista ilmeinen. Tutkimuksissa on kuitenkin todettu, että perheyrittäjyys tai vanhemman ammatin jatkaminen ei vielä kiinnosta parikymppisenä. Myöhemmin kokemusten lisääntyessä ja iän karttuessa kiinnostus perheyrittäjyyteen usein herää.

Suomessa yrittäjyyskasvatus on ollut osana eri oppilaitosten opetussuunnitelmia 90-luvun puolivälistä. Yksi opetusministeriön tavoitteista on ollut juuri luoda oppilaitoksiin myönteistä yrittäjyyskulttuuria ja kehittää asenneilmapiiriä. Kyselyyn vastanneet pitivät yrittäjyyttä mielenkiintoisena, arvostettuna ja kiehtovana. Mielikuvat yrittäjyydestä ovat pääosin positiivisia, vaikka negatiivistäkin löytyy kuten vastaajien mielikuva yrittäjän heikosta ansiotasosta. Asenneilmapiiri on positiivinen, mutta yrittäjyyskulttuuriin se ei välttämättä ole vielä yltänyt. Tutkimukseen vastanneilla on mielestään monia kirjallisuudessa esille tulevia yrittäjämäisiä kykyjä kuten ongelmien ratkaisukyky tai tehtävien ja toiminnan organisointikyky. Vaikka opiskeluissa toimittaisiin yrittäjämäisesti, ei itse yrittäjyys välttämättä kiinnosta opiskelujen jälkeen. Vääriä mielikuvia ja tuntemattoman asian epävarmuutta voidaan kuitenkin mahdollisesti muuttaa ammattitaitoisella ja osallistavalla opetuksella. Etenkin yrittäjyydestä kiinnostuneet opiskelijat, jotka ovat toimineet jo yrittäjinä, mutta kokivat kokemuksen negatiiviseksi, voisivat hyötyä yrittäjyydenopinnoista. Esihautomotoiminnassa he voivat saada vinkkejä yrityksen toiminnan kehittämiseen ja tukea haastaviksi kokemuksiinsa asioihin.

Tutkimuksen pohjalta voidaan todeta, että HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun ensimmäisen vuoden opiskelijat eivät ole kovin kiinnostuneita yrittäjyydestä. Valtaosalla ei ole aikomusta ryhtyä yrittäjäksi vaan palkkatyö kiinnostaa. Opiskelijoiden mielikuvat yrittäjyydestä ovat kuitenkin melko positiivisia. Ammattikorkeakoulujen tulisiakin nou-

dattaa ARENEn yrittäjyysstrategiaa, jotta yrittäjyysilmapiiri ja asenteet olisivat myönteisiä yrittäjyyden kehittämiseen. On tärkeää löytää yrittäjyydestä kiinnostuneet opiskelijat ja ohjata heitä yrittäjyysopintojen pariin. Toisaalta on tärkeää tavoittaa myös muut opiskelijat, jotta heille voidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa opiskelua markkinoida yrittäjyyttä ja yrittäjyyden opintoja ja niiden kautta avautuvia mahdollisuuksia. Jotta opiskelijoita saataisiin innostumaan yrittäjyyden opinnoista, tulisi huolehtia, että etenkin yrittäjyyden opinnot pystytään räätälöimään opiskelijoiden mukaisiksi. Vastaajat pitivät muissa oppilaitoksissa saamaansa yrittäjyysopetusta yleisluontoisena. Räätälöinti on mahdollista kun ryhmäkoot pysyvät tarpeeksi pieninä ja opettajilla on tarvittava ammattitaito ja mahdollisesti oma kokemus yrittäjyydestä.

Seinäjoen ammattikorkeakoulun (Joensuu, Varamäki & Viljamaa 2011) koordinoiman pitkittäistutkimuksen mukaan yrittäjyysaikomuksiin vaikuttavat eniten opiskelijoiden omat asenteet yrittäjyysurasta, opiskelijoiden lähipiirin tuki ja uskomus, että pystyy ryhtymään yrittäjäksi. HAAGA-HELIA:n ensimmäisen vuoden opiskelijat uskovat omaan kykyynsä toimia yrittäjänä ja näkevät yrittäjyyden positiivisena uravaihtoehtona. Omasta uravalinnasta ei olla vielä täysin varmoja ja lähipiirin tuki yrittäjyyteen koetaan neutraaliksi. Opiskelijat näkevät yrittäjyyden yhtenä uravaihtoehtona ja onkin tärkeää tukea ja kehittää sitä mielikuvaa. Pitkittäistutkimuksen mukaan (Joensuu, Varamäki & Viljamaa 2011) opintojen edetessä opiskelijoiden yrittäjyysaikomukset ja -asenteet näyttävät heikkenevän. Tutkimuksessa tuodaankin esiin monipuoliset pedagogiset ratkaisut asennemuutoksiin positiivisesti vaikuttavana tekijänä. Perinteinen luokkahuoneopetus ei näytä tukevan opiskelijoiden asenteita yrittäjäksi ryhtymistä kohtaan. Yrittäjämäisyyden tueksi tarvitaan opetusta, joka yltää syvälle ajattelumalleihin. Irralliset yrittäjyyskurssit eivät yksinään riitä. Opiskeluaikoina muodostuneilla yrittäjyysasenteilla on merkitystä myös pidemmällä aikavälillä. Moni haluaa kerryttää työkokemusta ennen kuin myöhemmin työelämässä yhdeksi uravaihtoehdoksi muotoutuu mahdollisesti yrittäjyys. (Joensuu, Varamäki & Viljamaa 2011.)

Kyselylomake on tehty Webropolilla, joten tutkimuksen luotettavuus on hyvä. Reliabiliteetti ei juuri vaihtelee, koska ohjelma antaa samat kysymykset kaikille ja taltio vastaukset. On toki mahdollista, että koneisiin tulee esimerkiksi käyttökatkoksia, jolloin tuloksia häviää. Mittausolosuhteisiin saattaa vaikuttaa esimerkiksi vastaajan kiire tai stressi.

Pääasiassa kuitenkin saadaan samat vastaukset jokaisella mittauskerralla. Reliabiliteettia tukee myös saman ilmiön mittaaminen kahdella mittarilla. Kyselytutkimuksessa käytettiin tiettyihin kysymyksiin kahta eri kysymystä, jotka olivat toistensa vastinpareja, jolloin nähtiin, onko vastaaja todella sitä mieltä vai onko kysymyksen asettelulla merkitystä. Virheiden mahdollisuus on suurempi itse aineiston käsittelyssä. SPSS-ohjelmassa ja Excelin käytössä näppäily- tai lukuvirheet ovat mahdollisia. On myös mahdollista, että samat vastaajat antaisivat tiedostamattaan eri vastauksia eri mittauskerroilla. Annetut vastausasteikot olivat joissain kysymyksissä melko laajoja ja tulkinnanvaraisia, joten vastaaja ei välttämättä vastaa täysin samalla tavalla joka kerralla.

Tutkimuksen validiteettia voidaan arvioida peittomatriisin avulla (Taulukko 5). Se yhdistää tutkimuksessa käytetyt mittarit ja tutkimuksesta saadut tulokset viitekehukseen. Peittomatriisi tukee myös tutkimuksen reliabiliteettia, koska validiteetti yleensä takaa reliabiliteetin.

Taulukko 5. Peittomatriisi kuvaa viitekehysten ja tutkimustulosten tarkoituksenmukaisuutta

Tutkimusongelma	Viitekehys (raportin luku)	Tulokset (raportin luku)	Mittarit (lomakkeen kysymysnumero)
Alaongelma 1	2.1, 2.2, 2.4	4.1	8, 10, 16, 17
Alaongelma 2	2.1, 2.2, 2.4	4.2	3-9, 11, 12, 16, 18, 27, 30
Alaongelma 3	2.2, 2.5	4.3	2, 8, 9, 11, 12, 16
Alaongelma 4	2.1, 2.3	4.4	8, 23-25, 27-30, 32-34
Alaongelma 5	2.4, 2.5	4.5	15, 20, 21, 26, 35
Taustatekijät			1, 13, 14, 19, 22, 31

Tutkimus olisi hyvä toteuttaa samoille opiskelijoille uudelleen kahden vuoden päästä. Tällöin nähtäisiin, onko HAAGA-HELIAn toiminnalla mahdollisesti ollut vaikutusta oppilaiden yrittäjyyshenkisyyteen. Mikäli HAAGA-HELIA toteuttaa ARENEn yrittäjyysstrategiaa ja tulokset olisivat positiivisia, kannustaisi se mahdollisesti myös muita oppilaitoksia toteuttamaan strategiaa, jolloin halutut visiot olisivat mahdollisia. Olisi hyödyllistä myös vertailla tutkimustuloksia muihin samalla kyselypohjalla tehtyihin AMK tutkimuksiin, jolloin voitaisiin mahdollisesti löytää lisää kehittämisideoita yrittäjyysinnon lisäämiseen.

Opinnäytetyötä tehdessä tutustuin lähemmin yrittäjyysaiheiseen kirjallisuuteen ja tutkimuksiin. Oli yllättävää kuinka paljon kirjallisuutta löytyi vaikka yrittäjyyden määritelmät ovat edelleen vaihtelevia. Opin näkemään yrittäjyyden laajempaan kokonaisuuteen ja tutustuin uusiin käsitteisiin sekä ymmärsin sisäisen yrittäjyyden merkityksen, josta ei opiskelujen aikana ole juurikaan puhuttu. Tutkimusta tehdessä opin paljon kvantitatiivisesti tutkimuksesta. En ennen ollut tehnyt kvantitatiivista tutkimusta tai käyttänyt Webropolia ja SPSS-ohjelmaa ja totesin ohjelmat todella hyödyllisiksi. Ne mahdollistavat laajemmankin aineiston keräämisen ja analysoinnin melko vaivattomasti ja luotettavasti. Opin lisäksi ajankäytöstä ja, kuinka olisi ollut tehokkaampaa pitää lomaa töistä ja tehdä opinnäytetyö tiiviissä aikataulussa loppuun eikä pikku hiljaa puolen vuoden ajan. Aikaa menee hukkaan kun joutuu aina lukemaan mitä viimeksi on kirjoittanut ja lyhyissä päätöksissä ei ehdi saamaan sujuvaa kirjoitusta käyntiin.

Opinnäytetyö avasi silmät, kuinka etenkin nyt tarvittaisiin lisää yrittäjiä ja yrittäjyysintoa tai moni asia tulee muuttumaan. Yrittäjäilmapiiriin tulisi mielestäni kehittyä vielä positiivisempaan suuntaan, jotta muutokset asenteissa yrittäjyyttä kohtaan olisivat mahdollisia. Sisäisen yrittäjyyden esille tuonti opiskelujen aikana voisi tukea myös intoa ulkoiseen yrittäjyyteen kun tekemisen kautta huomattaisiin yrittäjyyden vastuu ja vapaus. Opinnäytetyön tekeminen vahvisti näkemystäni oikean suuntautumisen ja ammatin valinnasta. Sen lisäksi, että näen työni merkityksellisenä itseni ja asiakkaideni kannalta, koen sen nyt myös merkitykselliseksi laajemmin osana taloutta.

Lähteet

Arene ry. 2009. ARENE ry:n yrittäjyysstrategia. Luettavissa:

[http://www.arene.fi/data/dokumentit/7afa9dd1-f6f2-4fe2-a6e1-](http://www.arene.fi/data/dokumentit/7afa9dd1-f6f2-4fe2-a6e1-cabe89877b2b_ARENE%20yrittajyysstrategia.pdf)

[cabe89877b2b_ARENE%20yrittajyysstrategia.pdf](http://www.arene.fi/data/dokumentit/7afa9dd1-f6f2-4fe2-a6e1-cabe89877b2b_ARENE%20yrittajyysstrategia.pdf). Luettu: 19.11.2013.

Elo-Pärssinen, K. & Talvitie E. 2010. Perheyrittäjyys on enemmän. WSOY. Juva.

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. HAAGA-HELIA kouluttaa urheilijoista yrittäjiä. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/uutiset/2013/haaga-helia-kouluttaa-urheilijoista-yrittajia>. Luettu: 28.4.2013. a

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Opintopolut. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus-ja-hakeminen/tutkintokoulutus/johdon-assistenttityo/johdon-assistenttityoen-ja-kielten-koulutusohjelma-pasila-nuoret/opintopolut>. Luettu: 28.4.2013. b

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma, Helsinki Pasila, Ylempi AMK-tutkinto. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus-ja-hakeminen/tutkintokoulutus-ylempi-amk-tutkinto/yrittajyyden-ja-liiketoimintaosaamisen-koulutusohjelma-pasila-ylempi>. Luettu: 28.4.2013. c

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. HAAGA-HELIA:n juuret. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/tietoa-haaga-heliasta/haaga-helian-juuret>. Luettu: 30.4.2013. d

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Tietoa HAAGA-HELIAsta. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/tietoa-haaga-heliasta/haaga-helia-lyhyesti>. Luettu: 30.4.2013. e

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. AHOT-ohjeet. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/yleista-haaga-heliasta/ahotohjeet>. Luettu: 30.4.2013. f

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Tutkintokoulutus. Luettavissa:
<http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus-ja-hakeminen/tutkintokoulutus>. Luettu:
2.5.2013. g

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Valmennus- ja konsultointipalvelut. Luettavissa:
<http://valmennus.haaga-helia.fi/>. Luettu: 2.5.2013. h

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Henkilökohtainen opetussuunnitelma HOPS. Mynet. Opiskelu. Henkilökohtainen opetussuunnitelma HOPS. Luettavissa:
<http://www.haaga-helia.fi/>. Luettu: 2.5.2013. i

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Liiketalouden opintopolut. Polkuopas 2012-2013. Luettavissa: [http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus-ja-hakeminen/tutkintokoulutus/liiketalous/liiketalouden-koulutusohjelma-helsinki-nuoret/polkuopinnot/Polkuopas2012-2013 %20viimeisin.pdf](http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus-ja-hakeminen/tutkintokoulutus/liiketalous/liiketalouden-koulutusohjelma-helsinki-nuoret/polkuopinnot/Polkuopas2012-2013%20viimeisin.pdf). Luettu: 6.5.2013. j

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Toimintamallimme. Luettavissa:
<http://www.haaga-helia.fi/fi/palvelut-ja-yhteistyö/startup-school/toimintamallimme>.
Luettu: 13.11.2013. k

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Opintojaksoluettelo. Luettavissa:
<http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus-ja-hakeminen/tutkintokoulutus/liiketalous/liiketalouden-koulutusohjelma-helsinki-nuoret/opintojaksoluettelo/opintojaksoluettelo>. Luettu: 13.11.2013

Ikonen, R. 2006. Yrittäjyyskasvatus- kansalaisen taloudellista autonomiaa etsimässä. Minerva Kustannus Oy. Helsinki.

Joensuu, S., Varamäki, E. & Viljamaa, A. 2011. Yrittäjyysasenteita ja – aikomuksia tradenomikoulutuksella. AMK-lehti. No 4.

Kananen, J. 2011. Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampereen yliopistopaino Oy- Juvenes Print.

Katajavirta, M., Sorama, K., Tall, J. & Varamäki E. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. 2012. Valtakunnallinen omistajanvaihdosbarometri 2012. Manner-Suomen ESR-ohjelma 2007 - 2013. Luettavissa: <http://www.yrittajat.fi/File/32f3bd7f-f018-4c74-8295-3dbc1346da7a/OV-barometri2012.pdf>. Luettu: 4.4.2013.

Kauppalehti. 2014. Tuloksentehtäjät. Luettavissa: <http://www.kauppalehti.fi/5/i/yritykset/menestyjat/lista.jsp?id=3>. Luettu: 3.1.2014

Keskitalo-Foley, S., Komulainen, K., Korhonen, M. & Lappalainen, S. 2010. Yrittäjyyskasvatus hallintana. Bookwell Oy. Jyväskylä.

KMU Forschung Austria. 2008. Overview of Family Business Relevant Issues. Contract No. 30-CE-0164021/00-51. Final Report. Luettavissa: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/craft/family_business/doc/familybusiness_study_en.pdf. Luettu: 18.4.2013

Koiranen, M. 1993. Ole yrittäjä- Ulkoinen ja sisäinen yrittäjyys. TT- Kustannustieto Oy. Tampere.

Koiranen, M. 1998. Perheyrittäminen- Huomioita suku- ja perheyrittämisestä. Tammerpaino Oy. Tampere.

Kulturportal-West-Ost. Sombart, Werner. Luettavissa: <http://kulturportal-west-ost.eu/biographies/sombart-werner-2/>. Luettu: 9.12.2013.

KvantiMOTV. 2013. Keskiluvut. Luettavissa: <http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/keskiluvut/keskiluvut.html>. Luettu: 9.12.2013. a

KvantiMOTV. 2013. Hajontaluvut. Luettavissa:

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/hajontaluvut/hajontaluvut.html#keskihajonta>

a. Luettu: 9.12.2013. b

Kyrö, P. 1998. Yrittäjyyden tarinaa kertomassa. WSOY. Juva.

Kyrö, P. & Ripatti, A. 2006. Yrittäjyyskasvatuksen uusia tuulia. Yrittäjyyskasvatuksen julkaisusarja 4/2006. Tampereen yliopistopaino- Juvenes Print. Tampere.

Laitalainen, E. & Silvasti, T. 2006. Elämää maatalouden jälkeen. Luettavissa:

http://www.mua.profiili.fi/SIRA_Files/downloads/Arkisto/MUA_lehti/2006/2_07_Silvasti_Laitalainen.pdf

Luettu: 8.5.2013.

Tagiuri, R. & Davis, J. 1996. Bivalent attributes of the family firm. Family Business Review 9, 2, s. 199–208.

Opetusministeriö. 2009. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisuja 2009:7. Yliopistopaino. Luettavissa:

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm07.pdf>

. Luettu: 15.4.2013. a

Opetushallitus. 2013. Yrittäjyys on ennen kaikkea asenne. Luettavissa:

http://www.oph.fi/ajankohtaista/verkkouutiset/101/0/yrittajyys_on_ennen_kaikkea_asenne

Luettu: 30.12.2013.

Opetusministeriö. 2009. Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistäminen. Opetusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:10. Luettavissa:

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/tr10.pdf?lang=fi>

Luettu: 20.12.2013. b

Opiskelupaikka. Toimipisteet. Luettavissa:

<http://www.opiskelupaikka.fi/Oppilaitokset/Ammattikorkeakoulut/HAAGA-HELIA-ammattikorkeakoulu/Toimipisteet>. Luettu: 13.11.2013.

Perheyritystenliitto 2010. Suomen elinvoiman eväät 2011-2015- Perheyritykset, työllisyys, kestävä kasvu ja hyvinvointi. Luettavissa:

http://www.perheyritys.fi/files/Suomen_elinvoiman_evaat-%28%29.pdf. Luettu: 6.4.2013. a

Perheyritystenliitto. 2010. Perheyritystenliitto ry:n Perheyritysbaremetri. Helsinki. Luettavissa: http://www.perheyritys.fi/files/BAROMETRI_2010_lopullinen_versio-%28%29.pdf. Luettu: 6.4.2013. b

Ristimäki, K. 2004. Yrittäjyyskasvatus. Yrityssanoma Oy. Järvenpää.

Suomen Yrittäjät 2011. Yrittäjyys Suomessa- Perustietoa yrittäjyysopetuksesta. Luettavissa: http://www.yrittajat.fi/File/77e9e70b-d673-4b63-9457-57ffed1bb3af/Perustietoa_yrittajyydesta_2011_NETTI.pdf. Luettu: 20.12.2013.

Suomen Yrittäjät. 2013. SY:n hallitus: yritysveroremontti kannustaa kasvuun- seuraavaksi keskitytään henkilöyhtiöiden ja toiminimien verotuksen korjaamiseen. Luettavissa: <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/suomenyrittajat/a/tiedotteet/sy-n-hallitus-yritysveroremontti-kannustaa-kasvuun-seuraavaksi-keskitytaan-henkiloyhtioiden-ja-toiminimien-verotuksen-korjaamiseen>. Luettu: 16.4.2013.

Tilastokeskus 2011. 3. Työvoiman ulkopuolella olevien naisten määrä kasvoi. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/tyti/2010/tyti_2010_2011-02-15_kat_003_fi.html. Luettu: 4.4.2013.

Tilastokeskus 2012. Yritysrekisterin vuositilasto 2011- Yritysten liikevaihto kasvoi vuonna 2011 seitsemän prosenttia edellisvuodesta. Luettavissa: http://tilastokeskus.fi/til/syr/2011/syr_2011_2012-11-26_fi.pdf. Luettu: 6.4.2013.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Yrittäjyyskatsaus 2012. Työ ja yrittäjyys 46/2012.
Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.. Edita Publishing Oy. Luettavissa:
http://www.tem.fi/files/35080/TEMjul_46_2012_web.pdf. Luettu: 4.4.2013.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomakkeen saatekirje

Hyvä ensimmäisen lukuvuoden opiskelija!

Pyydämme sinua osallistumaan tutkimushankkeeseen, jonka avulla pyrimme kehittämään koulutustarjontaamme. Tutkimus käsittelee liiketoimintaan ja yrittämiseen liittyviä uskomuksia, asenteita ja tulevaisuuden tavoitteita.

Kyselylomake: <http://www.webropolsurveys.com/S/E73E5321F01C5ED1.par>

(Kopioi linkki selaimen osoiteriville, jos suora klikkaus ei toimi.)

Vastaathan viimeistään su 10.3.2013, mutta mielellään nyt saman tien.

Lomakkeessa pyydämme sinua myös kertomaan oman nimesi, jotta voimme jatkossa suorittaa seurantatutkimuksen samoille henkilöille. Kaikki antamasi tiedot ovat luottamuksellisia, emme julkista yksittäisten opiskelijoiden vastauksia.

Kiitos jo etukäteen osallistumisestasi ja panoksestasi koulutuksen kehittämiseen.

Ystävällisin terveisin

Tarja Römer-Paakkanen, MMT dosentti

yrittäjyyden yliopettaja/HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu

1. Yhteystietosi

Etunimi

Sukunimi

Sähköposti, jota käytät aktiivisesti

2. Toimipiste ja koulutusohjelmasi

Select

3. Sukupuoli

☐ 1 nainen ☐ 2 mies

4. Syntymävuotesi

(muodossa 19xx, esim. 1985)

5. Kulttuurinen tausta (Vastaa muodossa Eurooppa/Suomi, Etelä-Amerikka/Argentiina tai Aasia/Kiina tms.)

6. Kotipaikkakunta

7. Mikä on pohjakoulutuksesi ennen nykyisten opintojen aloittamista?

☐ 1 ammatillinen koulutus

☐ 2 lukio

☐ 3 kaksoistutkinto

☐ 4 muu

Seuraava -->

8. Kun mietit tulevaa työuraasi valmistumisen jälkeen, kuinka hyvin alla olevat asiat kuvaavat omia toiveitasi ja suunnitelmiasi?

1 = täysin eri mieltä, ..., 4 = neutraali, ..., 7 = täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5	6	7
On todennäköistä, että jatkan uraani toisen palveluksessa (eli palkkatyössä) valmistumiseni jälkeen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
On todennäköistä, että tulen perustamaan oman yrityksen valmistumiseni jälkeen (tai opintojeni aikana).	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uskon, että läheisimmät perheenjäseneni ajattelevat, että minun pitäisi tavoitella oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumiseni jälkeen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Välitän siitä, mitä läheisimmät perheenjäseneni ajattelevat, jos tavoittelen oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumiseni jälkeen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jos minun pitäisi valita joko yrittäminen tai palkkatyö valmistumiseni jälkeen, valitsisin palkkatyön.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jos perustaisin yrityksen ja alkaisin toimia yrittäjänä valmistumiseni jälkeen, onnistumisen mahdollisuus olisi suuri.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uskon, että parhaat ystäväni ajattelevat, että minun pitäisi tavoitella oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumiseni jälkeen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Välitän siitä, mitä parhaat ystäväni ajattelevat, jos tavoittelen yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumiseni jälkeen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jos todella haluaisin, voisin helposti perustaa yrityksen ja toimia yrittäjänä valmistumiseni jälkeen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
On todennäköistä, että tulen olemaan suurimman osan työurastani palkattuna johonkin yritykseen tai julkiseen organisaatioon (ilman kytköstä yrittäjyyteen).	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sellaisia asioita, joihin en voi itse vaikuttaa, mutta jotka voisivat estää minua perustamasta yritystä ja toimimasta yrittäjänä valmistumiseni jälkeen, on olemassa paljon.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on vakaa aikomus tulla yrittäjäksi jossain vaiheessa työuraani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minulle yrityksen perustaminen ja yrittäjänä toimiminen valmistumiseni jälkeen olisi helppoa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jos minun pitäisi valita joko yrittäminen tai työttömyys valmistumiseni jälkeen, valitsisin työttömyyden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jos perustaisin yrityksen ja alkaisin toimia yrittäjänä valmistumiseni jälkeen, epäonnistumisen mahdollisuus olisi suuri.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
On todennäköistä, että päädyn yrittäjäksi sukupolven- tai omistajavaihdoksen kautta valmistumiseni jälkeen (tai opintojen aikana).	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
On todennäköistä, että lähdän yrittäjäksi sen jälkeen kun olen hankkinut sopivan määrän työkokemusta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

<-- Edellinen

Seuraava -->

SEURAAVASSA ON LUETELTUNA JOUKKO ASIOITA, JOITA USEIN LIITETÄÄN YRITTÄJYYTEEN.

9. Minkälaisiksi arvioisit omat tämänhetkiset kykysi näiden asioiden suhteen?

1 = täysin eri mieltä, ..., 4 = neutraali, ..., 7 = täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5	6	7
Kykenen tuottamaan uusia ideoita	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kykenen näkemään asiat toisessa valossa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kykenen ratkaisemaan erilaisia ongelmia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kykenen organisoimaan ryhmän toimintaa ja tehtäviä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kykenen ottamaan riskejä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kykenen sietämään epävarmuutta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kykenen suunnittelemaan ja kehittämään uusia tuotteita ja/tai palveluita	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kykenen saamaan muut mukaan toimintaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kykenen olemaan vakuuttava ja myyntihenkkinen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

<- Edellinen

Seuraava -->

10. Kuinka hyvin seuraavat asiat vastaavat mielikuviasi yrittäjyydestä (yrityksen perustamisesta ja yrittäjänä toimimisesta)?

	1 = ei lainkaan,	...	4 = neutraali,	...	7 = täysin		
	1	2	3	4	5	6	7
Mielenkiintoista	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arvostettua	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Epärehellistä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tavoiteltavaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tylsää	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kiehtovaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Halveksittua	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hyvä ansiotaso	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ahdistavaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

[<-- Edellinen](#)
[Seuraava -->](#)

11. Onko sinulla tällä hetkellä mielessä jokin uusi idea tai innovaatio (liittyen tuotteeseen, palveluun tai prosessiin), jonka varaan voisi yrittää perustaa uuden liiketoiminnan?

☐ 1 ei

☐ 2 kyllä, mihin se liittyy?

12. Oletko tällä hetkellä perustamassa omaa yritystä (esim. työstät liikeideaa tai muita suunnitelmia, selvität erilaisia asioita yrityksen perustamiseksi)? *

☐ 1 kyllä

☐ 2 en

[<-- Edellinen](#)

[Seuraava -->](#)

13. Kuinka monta kuukautta olet jo toiminut aktiivisesti yrityksen perustamiseksi?

14. Kuinka monta kuukautta arvelet että kestää ennen kuin yritys on täydessä toiminnassa?

<-- Edellinen

Seuraava -->

15. Haluatko, että koulutusohjelmasi yrittäjyydestä vastaava ottaa sinuun yhteyttä keskustellakseen kanssasi omasta yritysideoastasi ja/tai oppilaitoksen tarjoamista yrittäjyysvaihtoehdoista?

- ☐ 1 kyllä
☐ 2 en

16. Oletko perustanut oman yrityksen aikaisemmin?

- ☐ 1 kyllä
☐ 2 en

17. Jos olet aikaisemmin perustanut oman yrityksen, minkälainen kokemus se oli?

erittäin negatiivinen   1   2   3   4   5   6   7   erittäin positiivinen

18. Oletko aikaisemmin ryhtynyt yrittäjäksi sukupolven- tai omistajavaihdojen myötä?

- ☐ 1 kyllä
☐ 2 en

19. Jos olet aikaisemmin ryhtynyt yrittäjäksi sukupolven- tai omistajavaihdojen myötä, minkälainen kokemus se oli?

erittäin negatiivinen   1   2   3   4   5   6   7   erittäin positiivinen

20. Oletko aikaisemmin (ennen nykyisiä opintojasi) ollut yrittäjyysaiheisella kurssilla tai koulutuksessa?

- ☐ 1 kyllä
☐ 2 en

21. Jos olet aikaisemmin ollut yrittäjyysaiheisella kurssilla tai koulutuksessa, kuinka yleisluontoista koulutus oli?

erittäin yleisluontoista   1   2   3   4   5   6   7   räätälöityä omille tarpeilleni

<-- Edellinen

Seuraava -->

22. Oletko aikaisemmin (ennen nykyisiä opintojasi) ollut työelämässä yhtäjaksoisesti pitempään kuin 6kk (harjoittelussa, työsuhteessa tms.)?

- ☐ 1 kyllä
☐ 2 en

23. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten äitisi työuran pääasiallisinta sisältöä?

- ☐ 1 palkkatyö toisen palveluksessa
☐ 2 itsensä työllistäminen eli yrittäminen
☐ 3 työtön
☐ 4 sairas- tai työkyvyttömyyseläkkeellä
☐ 5 koti-äiti
☐ 6 muu

24. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten isäsi työuran pääasiallisinta sisältöä?

- ☐ 1 palkkatyö toisen palveluksessa
☐ 2 itsensä työllistäminen eli yrittäminen
☐ 3 työtön
☐ 4 sairas- tai työkyvyttömyyseläkkeellä
☐ 5 koti-isä
☐ 6 muu

25. Mitkä seuraavista aiheista kiinnostaisivat sinua: (valitse 3 sinulle mieluisinta)

- ☐ 1 Perheyriksen hallinto ja johtaminen
☐ 2 Perheyriksen jatkaminen (mm. sukupolvenvaihdosprosessi ja perheen ulkopuoliset jatkajat, ostaminen ja myyminen jne.)
☐ 3 Perheyriksen liiketoiminnan kehittäminen (mm. kasvu, kansainvälistäminen, henkilöstö)
☐ 4 Perheyriksen ja yrittäjäperheen jäsenet
☐ 5 Muu perheyrittäjyyteen liittyvä aihe
☐ 6 En ole kiinnostunut perheyrittäjyydestä

26. Olisitko valmis kertomaan yrittäjyyteen liittyvistä kokemuksistasi muille opiskelijoille jollakin opintojaksolla tai seminaarissa?

- ☐ 1 kyllä
☐ 2 en

27. Onko perheesi lähipiirissä (vanhemmat, sisarukset jne.) sellaisia henkilöitä, jotka ovat perustaneet oman yrityksen ja olleet yrittäjinä? *

- ☐ 1 kyllä
☐ 2 ei

PERHEEN LÄHIPYÖRIN YRITYKSEEN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

28. Kenellä lähipyörissäsä on oma yritys?

- ☐ 1 sisko/veli
- ☐ 2 vanhempi/vanhemmat
- ☐ 3 isovanhempi/-vanhemmat
- ☐ 4 serkku/muu sukulainen
- ☐ 5 avo-/aviopuoliso

29. Jos olet lähipyörisi yrityksen toiminnassa mukana, mitä siellä teet?

- ☐ 1 olen työntekijä
- ☐ 2 olen omistaja
- ☐ 3 kuulun johtoryhmään
- ☐ 4 autan yrityksessä ilman palkkaa
- ☐ 5 en ole yritystoiminnassa mukana

30. Kuinka todennäköistä on, että tulet tulevaisuudessa jatkamaan lähipyörissäsä olevan yrityksen toimintaa yrittäjänä?

erittäin epätodennäköistä   1   2   3   4   5   6   7   erittäin todennäköistä

31. Mikä on lähipyörissäsä olevan yrityksen nimi? (vapaaehtoinen kysymys)

32. Minkä alan yritys se on?

33. Kuinka monta palkattua työntekijää yrityksessä on?

- ☐ 0
- ☐ 1
- ☐ 2-9
- ☐ 10-49
- ☐ 50-249
- ☐ 250 tai enemmän

34. Millä alueilla yritys toimii?

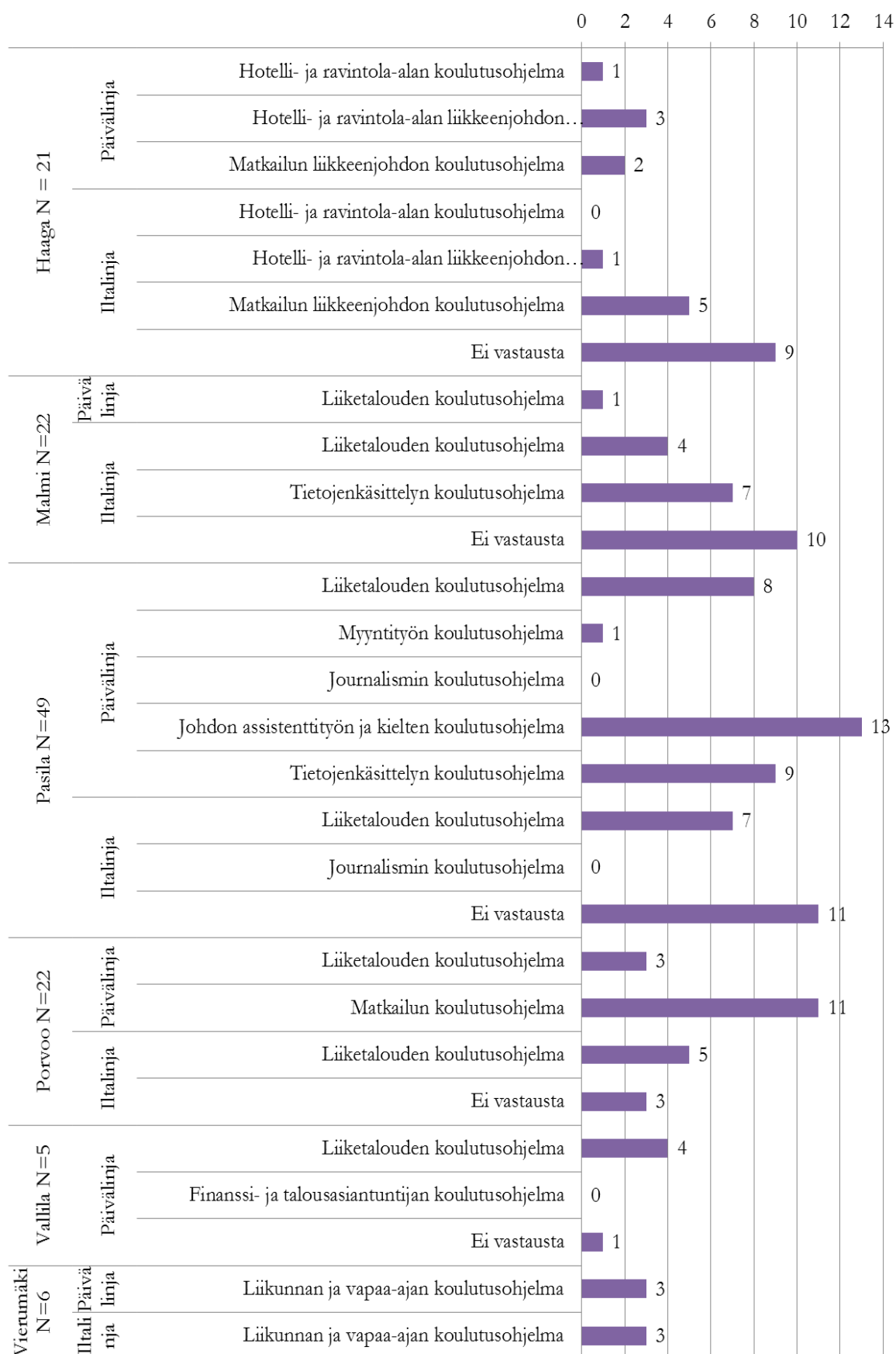
- ☐ 1 Suomi
- ☐ 2 Pohjoismaat
- ☐ 3 Venäjä
- ☐ 4 EU
- ☐ 5 EU:n ulkopuoliset maat

35. Haluaisitko, että tekisimme yhteistyötä ko. perheyrittäjän kanssa?

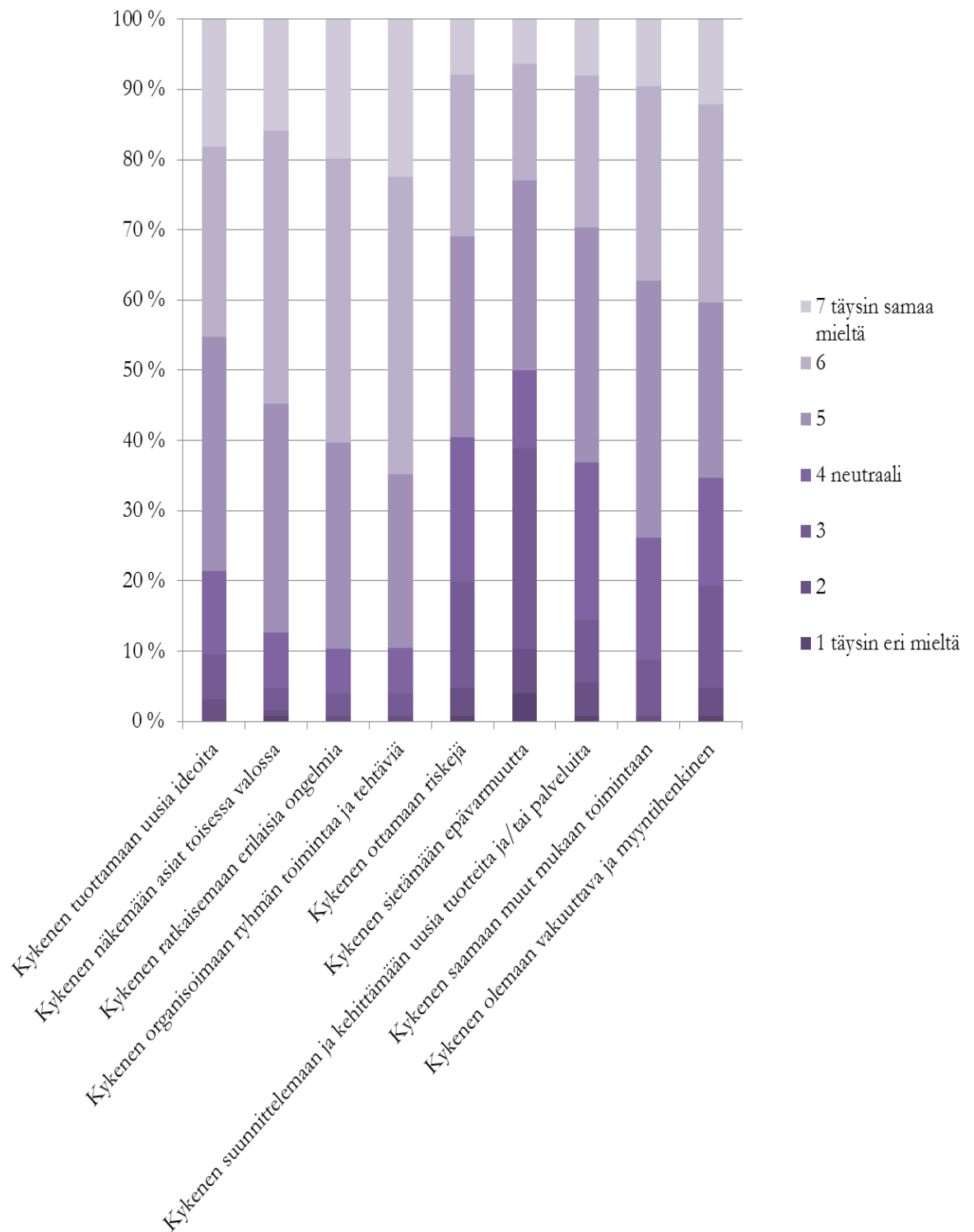
- ☐ 1 kyllä
- ☐ 2 en

<-- Edellinen   Seuraava -->

Liite 3. Vastaajien jakautuminen toimipisteen ja koulutusohjelman mukaan

Liite 4. Yrittäjyyteen liitettäviä asioita

Liite 5. Vastaajien näkemykset valmistumisen jälkeisestä ajasta yrittäjyyteen liittyen

